

KİŞİLİK HAKKI KAPSAMINDA SOSYAL MEDYADA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI VE VERİ SAHİBİNİN RIZASI

(Protection of Personal Data in Social Media with regard to
Personality Right and Consent of the Data Owner)

Ar. Gör. Kemal ATASOY*

ÖZET

Sosyal medyada kişisel verilerin işlenmesi sonucu hukuken korunması gereken kişisel değerler, kişinin özel hayatının gizliliği, resmi, sesi, şerefi ve onurudur. Ayrıca kişinin ırkına, etnik kökenine, sağlığına veya cinsel yaşamına dair bilgiler, daha nitelikli bir hukuki korumaya sahip olan hassas veriler kategorisindedir. AB Hukuku'nda internet içerik sağlayıcıları ve kullanıcılar veri denetçisi sorumluluğuna sahiptir. Sosyal medyada kullanıcıların kişisel veya ailevi amaçlarla paylaşım yapması halinde veri denetçisi sorumluluğu ortadan kalkmaktadır. Kişisel verilerin işlenmesine veri sahibinin vereceği rıza, bir hukuka uygunluk sebebidir. Bu irade beyanı iki şekilde ortaya konabilir. İlk olarak, internet sitelerinde veri işlenmesi işlemine kullanıcının önceden rızası olduğu varsayımı ile başlanması halinde kişinin bu işleme onayının olmadığını belirtmesi gerekir. Kişilik hakkını korumaya elverişli diğer durumda ise, veri işlenmesi ancak veri sahibi kullanıcının öncelikli olarak rıza beyanının bulunması halinde söz konusu olur. Veri sahibinin rızasının hukuka uygun olması için bazı kriterler vardır. Bunlar; hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde açık olma, özgür bir iradeye dayanma, belirli bir konuya özgülenme ve aydınlatılmış bir irade beyanının bulunmasıdır.

Anahtar Sözcükler: Kişilik Hakkı, Sosyal Medya, Kişisel Veri, Veri İşlenmesi, Veri Sahibinin Rızası, Hukuka Aykırılık, Opt-in, Opt-out

Abstract

Personal values that must be legally protected in processing personal data in the social media are people's right of privacy, picture, voice and self-respect. On the other hand, information about people's race, ethnical culture, health and sexual life are considered as sensitive data that should be assured more intense legal protection. In the EU Law, Internet Content Provider has the responsibility of data

* Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı.

controller. In social media, users' household activities are not within the scope of the responsibility of data controller. Consent of the data owner is a reason for compliance with laws. This declaration of intention could be in two ways. At first, data controller should object the processing of personal data that begins on the assumption that data controllers' present consent. The second way that lends to protection of personality right is the processing of personal data is illegal, unless the data owner's consent is prior. There are several criteria for consent in compliance with laws. These are to be explicit in the manner of avoidance of doubt, to base on freewill, to be specified in certain topics and to be informed consent.

Keywords: Personality Right, Social Media, Personal Data, Data Processing, Consent of the Data Owner, İlllegality, Opt-in, Opt-out

GİRİŞ

Günümüzde gelişen teknoloji ile birlikte hem Türk Hukuku'nda anayasal ve yasal düzeyde hem de uluslararası hukukta mutlak olarak korunan kişisel değerlere yapılan hukuka aykırı fiillerin tespiti ve bu saldırılara karşı kişilik hakkının korunması giderek zorlaşmaktadır. Facebook, Twitter, Instagram vb. sosyal medya sitelerine üye olan kullanıcılar, kendi fikir ve düşüncelerini yansıtanın yanı sıra, kendilerine veya üçüncü kişilere ait fotoğraf ve videoları paylaşma, 'etiketleme' yoluyla kişilerin özel hayatlarını ilgilendiren iletileri kamuoyunun erişimine açma gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Buna ek olarak, başta sosyal medya siteleri olmak üzere, internet siteleri, ziyaretçilerin adres, telefon veya kişiliğine ait diğer bilgileri, geçmişte ziyaret ettiği siteler gibi kişisel verileri depolayarak bir kullanıcı profili oluşturmaktadır. Oluşturulan bu profiller daha sonra ticari şirketlere, siyasi partilere bedel karşılığı transfer edilmektedir.

Sosyal medya üzerinden kullanıcıların yaptığı paylaşımların kendi iradeleri ile siteye yüklenmesi sonucu daha sonra bu kişisel verilerin başka hesaplarca kişilik hakkına saldırı niteliğinde ele geçirilmesi, saklanması ve transferi halinde, bu işlemleri hukuka uygun kulan kişisel veri sahibinin rızasının geçerli olup olmadığının tespiti önem kazanmıştır. Ayrıca internet sitelerinde kişisel verilerin işlenmesi için ziyaretçinin rızasını elde etme yöntemleri tartışmalı bir konudur. Bu noktada opt-in ve opt-out yöntemlerinden hangisinin ziyaretçi lehine olduğu ve bu yöntemlerin kişilik hakkının korunması için ne şekilde oluşturulması gerektiği incelenmelidir.

Bu amaçla çalışmamızda önce Türk Hukuku'nda kişilik hakkının ve hukuken korunması gereken kişisel değerlerden biri olan kişisel verilerin korunması hakkındaki pozitif düzenlemeler ve doktrindeki görüşlere değineceğiz. Daha sonra AB Hukuku'nda sosyal medyada kişisel verilerin korunmasına özgülenmiş direktifler ve 29. Madde Veri Koruma Grubu'nun çalışma raporunda benimsenmiş ilkeler ele alınacaktır. Çalışmamızda son olarak, veri sahibinin rızasına ilişkin AB Hukuku ve Türk Hukuku çerçevesinde genel bir bilgi verildikten sonra, opt-in ve opt-out kavramları

incelenecektir. Veri sahibinin rızasına ilişkin hukuka uygunluk kriterleri ayrı başlıklar halinde tespit edilmesinin ardından veri sahibinin rızasına ilişkin AB Hukuku'nda ilk defa bu kadar ayrıntılı ve açıklayıcı bir düzenleme getiren 2012 tarihli AB Veri Korumasına İlişkin Genel Kanun'un ilgili hükmü ele alınacaktır.

I. Türk Hukukunda Kişilik Hakkının ve Kişisel Verilerin Korunması

A. Kişilik Hakkının Korunması

1. Genel Olarak

Türk hukukunda başta Anayasa'nın 20. maddesi ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun md. 23 vd. hükümleri olmak üzere çeşitli kanunlarda kişilik hakkı ve özel hayatın gizliliği pozitif hukuk kuralları ile koruma altına alınmıştır. Normlar hiyerarşisinde en üst sırada olan Anayasa'nın 20. maddesinin ilk fıkrasında, kişinin korunmaya değer varlıklarından biri olan özel hayatın gizliliği ve bunun korunmasına ilişkin ilke şu şekilde düzenlenmiştir; *'Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.'*¹ Bu hükümlerle beraber kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını konu alan md. 17, düşünce özgürlüğünü koruma altına alan md.25 ve çalışmamızda inceleyeceğimiz AB Hukuku'ndaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin direktiflerin uygulama alanı bulabilmesinde önem kazanan md.90, kişilik hakkının korunmasında dikkate alınması gereken Anayasa'daki diğer hükümlerdir.

Kişilik hakkının yasal olarak nasıl düzenleneceği konusunda iki yöntemden bahsedilmektedir. Bunlar, kişilik hakkının kapsamının hangi kişisel değerleri içine aldığını teker teker sayma veya kişilik hakkına ilişkin çerçeve bir hüküm düzenlenerek, bu hakkın içeriğine giren kişisel değerlerin tespitini doktrin ve içtihatlarla bırakmadır.² İsviçre/ Türk hukukunda, Alman Medeni Kanunu'ndan³ farklı olarak, Medeni Kanun'da kişilik hakkı düzenlenirken kanun koyucu ikinci yolu tercih etmiş ve kişilik hakkına ilişkin genel bir hüküm getirmiştir.⁴ Bu kanun yapma tekniğinin isabetli

¹ Bu noktada Anayasa md.20'ye atfedilen önem, çalışmamızın konusunu oluşturan kişisel verilerin korunması ile yakından ilişkili olmasıdır. Sosyal medya sitelerinde kişisel verilerin işlenmesi ve toplanması işlemlerinin kişilik hakkına aykırı şekilde yapılması, öncelikle veri sahibi kullanıcının özel hayatının gizliliğini ihlali anlamına gelmektedir.

² Mustafa Dural/ Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku**, C.II, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 100, Serap Helvacı, **Gerçek Kişiler**, Legal Yayınevi, İstanbul 2013, s. 71.

³ Alman Medeni Kanunu (BGB) md. 823/ f. 1 hükmü, kişilik hakkına saldırının haksız fiil niteliğinde olduğu için, kişinin hayatı, sağlığı, özgürlüğü, malvarlığına yönelik saldırılar sonucu oluşan zararları tazmin etme yükümlülüğü getirmiştir. Bu hüküm dolayısıyla kişilik hakkı kapsamında korunan kişisel değerlerin yasada sayılması metodu Alman Medeni Kanunu'nda benimsendiği görülmektedir. Söz konusu madde için bkz. http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p3481 (Son Erişim Tarihi: 26.05.2015).

⁴ Sibel Özel, **Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Haklarının Korunması**, Seçkin Yayınları, Ankara 2004, s. 28, Dural/ Ögüz, s. 100, Helvacı, s. 71,.

olduğu kabul edilmekte, böylece kişisel değerlerin gelişen teknoloji karşısında yeni görünümlemlerle karşımıza çıktığı takdirde, kişilik hakkı başlığı altında hukuken korunabileceği isabetli olarak savunulmaktadır.⁵ Bu başlık altında değinilmesi gereken son husus, kişilik hakkına ilişkin genel bir hükmün yanı sıra özel olarak bazı kişisel değerlerin düzenlenmesi karşısında kişilik hakkı kavramının çoğul veya tekil olarak kullanılması konusunda doktrindeki tartışmadır.⁶ Bir görüş⁷, kişilik hakkı kavramını kullanmakla beraber, bu hak kapsamındaki kişisel değerlerin ayrı birer kişilik hakkı olarak dikkate alınması gerektiğini savunurken, diğer bir görüş ise⁸, kişisel değerlerin her birini ayrı birer kişilik hakkı olarak ele aldığı için 'kişilik hakları' kavramını kullanmaktadır. Bizce de isabetli olan doktrindeki hakim görüşe göre ise, kişilik hakkı uygulamada her kişisel değere ait farklı görünümlere sahip olan tek ve genel bir hak niteliğinde olup, bu nedenle 'kişilik hakları' yerine 'kişilik hakkı' kavramının kullanılması gerekir.⁹

2. Kişilik Hakkının Korunmasına İlişkin Düzenlemeler

a) Genel Olarak

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu md. 23, md. 24 ve md. 25 hükümleri ile 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu md. 58 hükmü, özel hukuk alanında yer alan kişiliğin korunması ile ilgili genel hükümlerdir. Ayrıca çalışmamızla bağlantılı olarak, 2003

⁵ M. Kemal Oğuzman/ Özer Seliçi/ Saibe Oktay-Özdemir, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 14. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2014, s. 158, Rona Serozan, **Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku**, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 453, Helvacı, s. 71.

⁶ *Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman'a* göre, genel kişilik hakkı- özel kişilik hakları ayrımı mevcuttur. Kanunda özel olarak düzenlenen kişilik değerleri, genel özellikteki kişilik hakkı bünyesinde özel birer kişilik hakkı olarak nitelendirilir. Genel nitelikteki kişilik hakkı, pozitif hukuk tarafından kapsamı düzenlenmiş çeşitli özel kişilik haklarına ayrılır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Jale Akipek / Turgut Akıntürk / Derya Ateş Karaman, **6098 sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku**, Birinci Cilt, 10. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2013 s. 345. Ayrıca doktrinsel görüşlerin tümüne ilişkin bilgi için bkz. Nil Karabağ- Bulut, **Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 58-59, dn. 164.

⁷ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 155.

⁸ Aytekin Atasoy, **Şahıslar Hukuku Giriş- Hakiki Şahıslar**, 3. Bası, İstanbul 1978, s. 122-123. Habip Oğuz, **İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması**, Adalet Yayınları, Ankara 2010, s. 13

⁹ Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, **Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku**, C.I, Cüz: 2, 5. Bası, İstanbul 1956, s. 84, Selahattin Sulhi Tekinay, **Medeni Hukuka Giriş Dersleri**, 3. Baskı, İstanbul 1978, s. 252, Serap Helvacı, **Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar (MK md. 24/a fıkra I/ İMK md. 28a fıkra I)**, Beta Yayınları, İstanbul 2001, s. 42, Hüseyin Hatemi/ Burcu Kalkan Oğuztürk, **Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 57, Hüseyin Can Aksoy, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010, s. 42, Dural/ Ögüz, s. 101.

yılında yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu¹⁰ md. 4'te kişinin kendisiyle ilgili toplanmış bilgilerin kendisine açıklanmasını talep etme hakkı yer almakla beraber, bilgi verme yükümlülüğünün kapsamı dışında tutulan veri türlerinin fazlalığı yasal olarak tanınan bilgi edinme hakkının işlevliğini azaltmakta ve kişisel verilerin korunmasını sınırlamaktadır.¹¹ Ek olarak, ileride değineceğimiz Anayasa md. 20/ f. 3 hükmü ile birlikte 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu da kişilik değerlerini içeren kişisel verilere özgülenmiş bir düzenleme niteliğini taşır.

b) 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu Hükümleri

Söz konusu kanunda kişilik hakkı, iki durum dikkate alınarak koruma altına alınmıştır. MK md. 23'te kişinin girdiği hukuki işlemlerden doğan ve md. 24'te hukuka aykırı fiil sonucu oluşabilecek saldırılara karşı korunması düzenlenmiştir. Günümüze kadar doktrinde hakim görüş olarak, MK md. 23¹² ve md. 24 hükümleri sırasıyla iç ve dış koruma olarak nitelendirilirken, günümüzde hakim görüş, her iki hükmün de kişilik hakkını dıştan gelecek tehlikelere karşı koruduğu şeklindedir.¹³ MK md. 23 hükmü, kişilik hakkını kişinin rızası ile girdiği hukuki işlemlere karşı korunmasını öngörürken, MK md. 24 ise, kişinin rızası dışında oluşan saldırılara korunmasını düzenlemektedir. Türk Hukukunda MK md. 23 ile getirilen ilke¹⁴, kişinin herhangi bir hukuki işlemle hak ve fiil ehliyetlerinden, temel hak ve özgürlüklerinden vazgeçemeyeceğine, bunları hiçbir şekilde sınırlayamayacağına ilişkindir.¹⁵ MK md. 24 ise, kişilik hakkına saldırı teşkil eden üçüncü kişilerin hukuka aykırı fiilleri karşısında kişinin hâkimden koruma talep edebileceğini düzenlemektedir.¹⁶

Hakimden koruma talep edilmesi çerçevesinde MK md. 25'te kişilik hakkına

¹⁰ Kanun No. 4982, Kabul Tarihi: 09.10.2003, R.G. No. 25269, Yayın Tarihi: 24.10.2009, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/10/20031024.htm> (Son Erişim Tarihi: 15.05.2015).

¹¹ Serozan, s. 467.

¹² MK md. 23 hükmünün hukuki işlemler yoluyla kişilik hakkına saldırılara karşı koruyucu niteliğinin sözleşme özgürlüğü ilkesinin sınırlarından birini oluşturduğuna ilişkin bkz. Karabağ- Bulut, s. 86.

¹³ Pınar Akdemir, **Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014, s. 46, Serozan, s. 456, Dural/ Ögüz, s. 145, Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 355, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 18 vd. Ayrıca kişilik hakkını bu şekilde düzenleyen tek hukuk sisteminin İsviçre-Türk Hukuk sistemi olduğuna ilişkin bkz. Aydın Zevkliler/ Mehmet Beşir Acabey/ K. Emre Gökyayla, **Medeni Hukuk- Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku**, 6. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2000, s. 478.

¹⁴ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 183 vd. Ayrıca MK md. 23/ f. 1 hükmünün kişiye sıkı sınıra bağlı kişilik değerlerinin korunması (örneğin; yaşama, evlenme, nafaka hakkının sözleşmeye konu olamayacağı), f. 2 hükmünün ise sadece kişinin üzerinde tasarrufta bulunabileceği kişilik değerlerinin (kişiliği korunma ve geliştirme hakkı kapsamındaki kişisel değerlerin) korunmasına ilişkin olduğu şeklindeki ikili ayırım için bkz. Karabağ- Bulut, s. 108.

¹⁵ Bu yönde kişilik hakkı ihlallerine örnek için bkz. Serozan, s. 460, Bulut- Karabağ, s. 110 vd.

¹⁶ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 189-190.

saldırı halinde üç farklı dava açılabilceği öngörülmüştür. Saldırının durdurulması, önlenmesi veya tespiti davaları söz konusu olabilir. Ayrıca kişilik hakkı saldırıya uğrayan kişi, tazminat davası açarak maddi veya manevi zararını talep edebilmesinin yanı sıra MK md. 25/ f. 3 uyarınca ihlal sonucu elde edilmiş bir kazancın varlığı halinde vekaletsiz iş görmeye dayanarak bu kazancın iadesini¹⁷ dava konusu yapabilecektir. Bu noktada var olan ve devam eden saldırının sona erdirilmesi talebi ile mağdur saldırının durdurulması davasını açabilir.¹⁸ Somut olayda kişilik hakkının ihlal edilmesine yönelik ciddi ve yakın bir tehdidin söz konusu olması halinde saldırıyı önleme davası açılacaktır.¹⁹ Sosyal medyada kişilik hakkının ihlali olarak kişisel verilerin izinsiz paylaşımı halinde saldırının durdurulması, kişisel verilerin sosyal ağ sitelerinin veri depolarında²⁰ saklanması halinde ise, ciddi ve yakın bir tehdidin varlığı nedeniyle saldırının önlenmesi davasının açılması gündeme gelebilir.

c) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Hükümleri

Kişilik hakkının ihlali, bir önceki başlıkta da bahsedildiği üzere, MK md. 23 uyarınca kişinin kendi rızasıyla girdiği hukuki işlemler yoluyla gerçekleştiği takdirde, karşımıza çıkacak en önemli örnek, Borçlar Hukuku'ndaki kişilik hakkını sınırlayıcı nitelikte, karşı tarafa aşırı ve hakkaniyete aykırı bir güvenceler sağlayan hükümlerden oluşan sözleşmelerdir. Sözleşmeye kendi rızasıyla taraf olan kişinin ölçüsüz ve sınırlayıcı taahhütlerle ekonomik yönden veya özel hayatın gizliliğinin korunması bakımından kişilik hakkının ihlal edilmesi halinde 6098 sayılı TBK md. 27 hükmü, *'kişilik haklarına aykırı'* sözleşmeler kesin hükümsüzdür.²¹

Kişilik hakkının ihlalinin aynı zamanda bir haksız fiil oluşturması nedeniyle, kişinin manevi tazminat davası açması halinde TBK md. 58 önem arz etmektedir.

¹⁷ Kişilik hakkının ihlalinden doğan kazancın TBK md. 530 uyarınca gerçek olmayan vekaletsiz iş görme kapsamında iadesi davasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Kemal Oğuzman, **İsviçre ve Türkiye'de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler**, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 30, Fikret Eren, **6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 17. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 605-606, Akdemir, s. 115 vd., Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 413. Bu davayı bir çeşit tazminat davası olarak gören, böylece MK md. 25/ f. 3 hükmünde üç farklı tazminat davasının düzenlediğini savunan görüş için bkz. Bilge Öztan, **Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar**, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2000, s. 158 vd.

¹⁸ Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 395.

¹⁹ Dural/ Öğüz, s. 154,155, Serozan, s. 476, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 128-130.

²⁰ Veri depoları olarak adlandırdığımız merkezi veri bankalarının kronolojik gelişimi için bkz. Küzeci, s. 28 vd.

²¹ Kemal Oğuzman/ Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, C. I, 11. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s. 181, Eren, s. 333, Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 185, Serozan, s. 461, Karabağ-Bulut, s. 353.

Çalışmamıza konu sosyal medya alanındaki ihlallere yönelik, *Oğuzman/ Öz*²², internet ortamında kişinin özel hayatının gizliliğine veya şeref ve onuruna yapılacak saldırıların, kişilik hakkı ihlallerinin kolaylaştığı ve yaygınlaştığını, bu nedenle de kullanıcılar bakımından manevi tazminat davasının öneminin günümüzde arttığını belirtmektedir. Manevi tazminat davasının şartları, kişilik hakkına hukuka aykırı bir saldırının bulunması, kişilik hakkı ihlal edilen ile zarar görenin aynı kişi olması, yani yansıma zararın olmaması²³, kişinin manevi bir zararı bulunmalı, saldırı fiilini gerçekleştirenin kusuru ya da kusursuz sorumluluğunu doğuran bir durumu olmalı²⁴ ve son olarak kişilik hakkına saldırı fiili ile zarar arasında uygun bir nedensellik bağı bulunmalıdır.²⁵

TBK md. 58/ f. 2 hükmü, manevi tazminat davasında hakime tazminat bedelinden ayrı olarak, saldırıyı kınayan bir karar verme ve bu kararın basın yoluyla ilanına da hükmedebilme yönünde bir takdir yetkisi vermiştir.²⁶ Sosyal medyanın klasik kitle iletişim araçlarından daha etkin bir şekilde kullanıldığı günümüzde, kanaatimizce, mahkemede gazetede veya televizyonda ilanını yanı sıra, ihlalin gerçekleştiği sitenin yöneticisinin söz konusu kararın sitenin tasarımında görünecek şekilde bir link yoluyla yayınlamasına karar verilmesi, bu yönde site yöneticisine yasal bir yükümlülük getirilmesi söz konusu olabilir. Manevi zararın tazmini konusunda mağdur konumundaki kullanıcı açısından daha etkili bir hukuki çözümün tanınması, kanun koyucu tarafından dikkate alınması gereken bir konudur.

B. Kişisel Verilerin Korunması

1. Kişisel Verilerin İşlenmesi İle Bağlantılı Kişisel Değerler

a) Kişinin Şeref ve Onuru

Kişinin şeref ve onuru, kişiye toplum tarafından çeşitli ahlaki niteliklere sahip

²² Oğuzman/ Öz, C. II, s. 255.

²³ Ancak örneğin, aile bireylerinden birine yapılan saldırının diğer aile bireylerinin şeref ve onurlarına da saldırı olarak nitelendirilmesi halinde, diğer bireylerin de md. 58 uyarınca manevi tazminat davası açabilmesine ilişkin bkz. Oğuzman/ Öz, C. II, s. 262.

²⁴ Eren, s. 795, Oğuzman, **Şahsiyetin Korunması**, s. 42. 818 sayılı BK md. 49'da yer alan 'kusurun özel ağırlığı' şartının kaldırılması sonucu kusursuz sorumluluk halinde de manevi tazminatın söz konusu olacağına ilişkin bkz. Ahmet Kılıçoğlu, **Medeni Kanunda Manevi Tazminatta Ağır Kusur Konusunda Yapılan Değişiklik**, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 109, Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 411. TBK md. 58'in kusursuz sorumluluk kapsamına girmediği görüşü için bkz. Hüseyin Hatemi / Emre Gökyayla, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm**, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s.168.

²⁵ Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 410-411.

²⁶ Oğuzman/ Öz, C. II, s. 276, Eren, s. 797, Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 408, Dural/ Ögüz, s. 159.

olduğu için verilen, atfedilen değerdir.²⁷ Bu kişilik değeri, insanın insan olmasından doğan temel değerlerden biridir. Kişinin toplum içinde sahip olduğu özellikler veya atfedilen değerler anlamında şeref ve onurun yanında bir de belirli bir mesleğe sahip veya sanatkar olmasından dolayı sahip olacağı mesleki şeref ve onuru da söz konusudur.²⁸ Şeref ve onur, kişinin bulunduğu toplum ve zamana göre değişiklik gösterebilirse de, asgari olarak insani bir sınırın bulunduğu ve bu nedenle çekirdek bir şeref kavramı ve bunun çevresinde kişiye özgü şerefe ilişkin değerler kabul edilmelidir.²⁹

Kişilik değeri olarak şeref ve onurun ihlali, kişinin toplum nezdinde sahip olduğu varsayılan özellikler ve değerlerin eksik olduğu fikrini yansıtan yazı, söz veya resimle yapılan tüm beyanlar yoluyla gerçekleşir.³⁰ Şeref ve onur, kişinin toplum içerisindeki konumu baz alındığı için, hukuk düzenince kendisine yüklenen sorumlulukları yerine getirmediği, toplumca kendisine atfedilen değerleri veya yazılı olmayan kuralları ihlal ettiği iddiası bu kişilik değerinin ihlalini oluşturacaktır.³¹

b) Kişinin Hayat Alanı

Kişinin hayat alanı, kişilik değeri olarak Anayasal düzeyde korunan herkesin özel hayatına saygı duyulmasını isteme ve kendine ait bilgilerin üçüncü kişilerce öğrenilmesini istememe hakkına dayanır.³²

Kişinin hayat alanı, genel olarak doktrinde üçe ayrılmaktadır. Bunlar, kamuya açık alan, özel alan ve gizlilik alanıdır. Kamuya açık alan, kişinin herkesin bilgisine açık, bilinmesinden rahatsız olmadığı hayat çevresidir.³³ Özel alan, kişinin kamuya açık hale gelmesini istemediği, ailesi, yakın arkadaşları veya güvendiği insanlar gibi belirli kişilerce bilinmesi, öğrenilmesini uygun bulduğu olaylar veya davranışlardır. Gizli alan ise, üçüncü kişiler tarafından bilinmesi istenmeyen, hatta kişinin güvendiği kişilerle paylaştığı ve sadece paylaşılan kişilerce bilinmesini istediği olay veya davranışlardan oluşur.³⁴ Gizli alana örnek olarak, kişinin cinsel yaşamına ait bilgiler, ticari sırların olduğu belgeler, mektuplar, günlükler verilebilir. Bu üçlü ayırmada kamuya

²⁷ Ergun Özsunay, **Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu**, 4. Bası, İstanbul 1979, s. 166, İlknur Serdar, **Radio ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması**, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999, s. 33, Dural/ Ögüz, s. 127, Özel, s. 35, Helvacı, s. 91.

²⁸ Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 386.

²⁹ Dural/ Ögüz, s. 129, Özel, s. 36, Ataay, s. 135. Bu konuda 'normal vatandaş' kriterinin kullanımına ilişkin bkz. Helvacı, s. 92, Serdar, s. 37.

³⁰ Dural/ Ögüz, s. 129, Özel, s. 37.

³¹ Özel, s. 38.

³² Helvacı, s. 84.

³³ Dural/ Ögüz, s. 135, Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 390, Helvacı, s. 86.

³⁴ Volkan Sırabaşı, **İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku)**, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2007, s. 37, Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 177, dn. 618, Helvacı, s. 86-87, Özel, s. 31.

açık alan haricinde özel ve gizli alana ait bilgilerin kişinin rızası olmaksızın ele geçirilmesi, saklanması veya üçüncü kişilerle paylaşılması kişilik hakkının ihlalidir. Zira, kişi, özel ve gizli alanlara ait bilgileri, üçüncü kişilerden özellikle saklamakta, hatta çoğu zaman bu bilgilerin yalnızca sır olarak kalacağına güvenerek paylaştığı kişiler tarafından bilinmesini istemektedir.³⁵

Bu noktada kişinin özel ve gizli alanlarına ait bilgilerin üçüncü kişilere açıklanmasının yanı sıra, hukuka aykırı şekilde öğrenilmesi de kişilik hakkının ihlalini oluşturur.³⁶ Çalışmamızla bağlantılı olarak, günümüzde kişinin özel ve gizli hayat alanlarına, dolayısıyla kişilik hakkına müdahalenin en tehlikeli görünümü, devletin, büyük bilgi bankalarının veya kitle iletişim aracı olarak sosyal medya sitelerinin internet aracılığıyla kişinin özel hayatına ilişkin verilerine kısa zamanda ulaşabilmesi ve bunları depolamasıdır.³⁷ Verilerin depolanmasından dahi bahsedilmesinin sebebi, verilerin ileride kullanıma hazır bir şekilde tutulmasının potansiyel bir ihlal tehlikesi yaratmasıdır.³⁸

c) Kişinin Resmi ve Sesi

Özellikle günümüzde sosyal medya sitelerinde kullanıcıların paylaşımlarına konu olan bu kişilik değerinin kişisel veri kapsamında hukuken korunması önem arz etmektedir. Kişinin resmi ve sesinin konu edildiği kişilik hakkına saldırı teşkil eden fiil genellikle kişinin şerefine ve onuruna ya da özel hayatına müdahale kapsamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle kişinin fotoğrafı veya ses kaydı gibi kişisel değerlerinin izinsiz kullanımı, yayılması halinde söz konusu kişilik değeri yerine, özel hayatın gizliliğinin ihlal edilmesinden veya şeref ve onurun zedelenmesinden bahsedilmektedir.³⁹

d) Kişiyi Ait Hassas Veri

Kişisel verilerin hukuken korunmasında hassas veriler, özelliği ve önemi gereği ayrıcalıklı bir grup olarak yer alır. Hassas veriler, 95/46/ EC sayılı Verilerin Korun-

³⁵ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 178, Dural/ Öğüz, s. 136, Helvacı, s. 87.

³⁶ Dural/ Öğüz, s. 138, Helvacı, s. 87, Özel, s. 33. Burada kişinin yalnız kalma hakkının ihlal edildiğine ilişkin bkz. Elif Küzeci, **Kişisel Verilerin Korunması**, Turhan Kitabevi, Ankara 2010, s. 76, Dural/ Öğüz, s. 137, Serdar, s. 40.

³⁷ Her ülkede konuya özgü yasal düzenleme yapılmasına ilişkin bkz. Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 181.

³⁸ Dural/ Öğüz, s. 138. Bu durumun özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası özel hayatın gizliliği ile birlikte kişisel veriler üzerindeki kişilik hakkının ihlali potansiyelinin hızla artmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Küzeci, s. 80 vd.

³⁹ Dural/ Öğüz, s. 140, Helvacı, s. 96.

masına İlişkin Direktif⁴⁰ md.8'de kişilerin ırk veya etnik kökenlerini, politik görüşlerini, dini veya felsefi inançlarını ya da sendika üyeliklerini ortaya çıkararak, sağlık durumuyla veya cinsel hayatıyla ilgili veriler şeklinde tanımlanmıştır. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu md.6/ f.1'de ise, bu tanımdan farklı olarak, dini inancıyla birlikte mezhebi veya diğer inancı ile ilgili veriler, sendika üyeliğinin yanında dernek ve vakıf üyeliğine dair veriler ve kişinin mahkumiyetine ilişkin veriler de hassas veri olarak kabul edilmiştir.

Hassas verilerin bu şekilde sınırlı sayıda, *numerus clausus* ilkesine bağlı kalarak düzenlenmesine yönelik iki farklı eleştiri getirilmiştir. İçeriğe önem veren yaklaşıma göre, kişisel verinin hassas olarak nitelendirilmesine karar verilebilmesi için veriyi işleyen veya ona ulaşanın menfaatinin, verinin toplanma amacının, veri sahibini etkileyebilecek olası sonuçların göz önünde tutulması gerekir. İkinci görüş olan amaçsal yaklaşıma göre ise, veri işleme işleminin amacı önemlidir. Verinin işlenmesinde amaç, hassas nitelikte bir verinin depolanması veya afişe olması ise bu durumda veri işlenmesi, saklanması ve transferi işlemlerine karşı hukuki koruma arttırılacaktır.⁴¹

2. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Düzenlemeler

Türk mevzuatı çerçevesinde internet ortamında kişisel verilerin işlenmesi, saklanması veya transferi yoluyla kişilik hakkının ihlalini oluşturan durumlara karşı veri sahibinin hukuken korunması, Avrupa Birliği ve Anglosakson Hukuku'na kıyasen yeni gelişen bir alandır.

Bu başlık altında öncelikle bahsedilmesi gereken ve 2010 referandumuyla eklenen Anayasa md. 20/ f. 3 hükmü, kişisel verilerin korunmasına ilişkin anayasal bir ilke koymaktadır. Buna göre, *'Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.'*

Söz konusu Anayasa hükmünde öngörüldüğü üzere, kişisel verilere ilişkin yasal bir düzenlemenin yürürlüğe girmesi ihtiyacı doğmuştur. Uzun bir bekleyişin ardından 26 Aralık 2014 tarihinde TBMM Genel Kurulu'na sunulan Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Kanun Tasarısı, 24 Mart 2016 tarihinde TBMM Genel Mec-

⁴⁰ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, Official Journal L 281, 23/11/1995 P. 0031 – 0050, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:en:HTML> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2015)

⁴¹ Aksoy, **Kişisel Verilerin Korunması**, s. 33.

lisi'nde kabul edilerek yasalaşan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu⁴², AB düzenlemelerine paralel olarak Türk Hukuku'nda da kişisel verilerin yasal olarak korunması açısından önemli bir adım teşkil etmektedir. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda hem gerçek hem de tüzel kişilere⁴³ ilişkin verilerin işlenmesi kapsam altına alınmıştır. Söz konusu Kanunun 4. maddesi, kişisel verilerin işlenmesinde uluslararası düzenlemelerin kabul ettiği temel ilkeleri ulusal mevzuatta tanınması özelliğini taşımaktadır. Bu hükme göre, kişisel verilerin işlenmesine yönelik işlemler hukuka uygun, doğru ve güncel olmalı, veri işleme amacı açık ve meşru olmalı, orantılılık ilkesine uygun, yani işlenecek veriler, işleme amacı ile sınırlı nitelikte ve bağlantılı olmalı, son olarak verilerin saklanma süresi işleme amacının gerektirdiğinden fazla olmamalıdır.

II. Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uygulanabilecek AB Düzenlemeleri

A. 95/46/EC Sayılı Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif

Bu direktif, kişisel verilerin hukuka uygun ve kişilik hakkına zarar vermeyecek şekilde işlenmesine dair kuralları düzenlemektedir. Site yöneticisi, siteyi ziyaret edenlerin kendi kişisel verilerinin işlenme metodu hakkında bilgi sağlamakla yükümlüdür. Bazen ziyaretçilerin bu işlem için izinlerinin alınması gerekir. Bu direktif, ziyaretçilerin kişilik hakkı olarak nitelendirilebilecek gizliliğini ve kişisel verilerinin korunması adına çok çeşitli sınırlamalar ve şartlar barındırmaktadır.

Söz konusu direktifin 2. maddesinde 'veri işlenmesi' ve 'kişisel veri' kavramları çok geniş tutulmuştur. Online ortamda bu verilen toplanmasından silinmesine, doğrudan veya dolaylı olarak bireylerin tanınmasını sağlayacak her türlü bilgiyi konu edinen tüm işlemler 'kişisel verilerin işlenmesi' olarak tanımlanmaktadır. 29. Madde Veri Koruma Grubu, bu direktifin 29. maddesi uyarınca kurulmuş olup, tavsiye kararlar vermektedir. 2000 tarihli bir tavsiye kararında⁴⁴ site yöneticilerinin rutin olarak depoladığı ziyaretçilerin IP numaraları⁴⁵, kural olarak tanınmalarına neden olabileceği için, kişisel veri olarak tanımlanmıştır.

⁴² <http://web.tbmm.gov.tr/gelenkagitlar/metinler/362939.pdf> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2015)

⁴³ Tüzel kişilere ait verilerin tasarı kapsamına alınmasına ilişkin eleştiri için bkz. Küzeci, s. 364.

⁴⁴ Article 29 Working Party's Working Document Privacy on the Internet: An integrated EU Approach to Online Data Protection, 21 November 2000, WP 37 http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2000/wp37en.pdf. Ayrıca bkz. Opinion 4/2007 on the concept of personal data (http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2007/wp136_en.pdf).

⁴⁵ IP numarası, internete doğrudan bağlı olan her bilgisayarı tanımlayan bir numaradır. Bu numara aynı zamanda 'IP adresi' olarak da tanımlanır ve birbirinden ayrılmış dört rakam kümesinden oluşur. Bu rakam kümesi internetin hiyerarşik düzenini tanımlar. IP numarası, özellikle, hangi bilgisayardan internete girildiğinin tespiti açısından önemlidir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Sırabaşı, s. 64.

Uygulamada önemli bir sorun olarak, web sitesi yöneticisi, sitenin sadece reklamları ile ilgilendiğini, ziyaretçilerin kimliğini saptamakla ilgilenmediğini ileri sürebilir. Aksi iddia edilmediği sürece, site yöneticisinin, kullanıcıların kimliğine ilişkin bilgileri veya IP numarasını ifşa etme amacının varlığından bahsedilemez. Herhangi bir yetkili kurumun veya yerel mahkemenin site yöneticisini kişisel verilen korunmasına ilişkin kurallara uyma yükümlülüğünü belirlemesi zor bir durum olarak gözükmektedir.⁴⁶

Bu direktif coğrafi olarak da geniş bir alanı kapsamaktadır. Direktifin uygulama alanı, md.4'e göre, sitede herhangi bir işlem üzerinde kontrol sahibi olan gerçek veya tüzel kişinin işletmesinin olduğu yerleri dahi kapsamaktadır. Bu noktada direktifin çok geniş bir kapsama alanına sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. İşletmenin AB sınırları içerisinde olması durumunda üye ülkenin mevzuatı uygulanmakla beraber, site yöneticisinin işletmesi AB dışında olsa bile çerezlerin⁴⁷ yüklenmesini denetleyen sistemin AB sınırlarında olması halinde, örneğin Amerika'da olsa bile, sitenin ana işletim sistemi veya yedekleyici sistemi İrlanda'dan sağlanıyorsa, AB üyesi ülkenin hukuku veri işlemi için uygulanacaktır.⁴⁸ 29. Madde Veri Koruma Grubu'nun 2002 tarihli tavsiye kararında AB dışında işletmesi olan bir sitenin çerez programı sayesinde AB vatandaşının bilgileri site tarafından işlenebiliyorsa, bu durumda dahi kişisel verilerin korunması bakımından AB vatandaşının bilgisayarının bulunduğu yer hukuku uygulama alanı bulmalıdır.⁴⁹ Diğer bir örnek olarak sosyal medya sitelerinde kullanıcının kendisi hakkındaki bir formu gönüllü olarak doldurarak, kişisel bilgi-

⁴⁶ Richard Jones/ Dalal Tahri, **EU law requirements to provide information to website visitors**, Computer Law & Security Review, Vol. 26, 2010, s. 614.

⁴⁷ Çerez ya da cookies olarak anılan bu teknik kavram, küçük bir veri topluluğunu ifade eder. Sosyal medya sitelerinde kullanıcının internet kullanımı sırasında tıklama yoluyla ziyaret ettiği web sayfalarının sunucuları tarafından işlemcisine yerleştirilen 'cookie'ler sayesinde sanal dünyada kullanıcının bir profili çıkarılmaktadır. Kullanıcının sosyal medya sitesine girdiğinde tanınmasını ve 'özelleştirilmiş' bir sayfayla karşılaşmasını sağlayan çerez programlar, veri sahibi kullanıcının kişisel alışkanlıklarına ve ilgi alanlarına yönelik veriyi depoladıkları için kişisel verilerin korunmasına yönelik bir tehdit oluşturur. Çerez programlar yüzünden işlemcide depolanan kişisel veriler üzerinden profil oluşturulması ve e-posta adreslerine ulaşma gibi kişilik hakkı ihlalleri gerçekleşmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Joasia Luzak, **Much Ado about Cookies: The European Debate on the New Provisions of the ePrivacy Directive regarding Cookies**, European Review of Private Law, Vol. 1, 2013, s. 222-223, Nilgün Başalp, **Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması**, Yetkin Yayınları, Ankara 2004, s. 90, Oğuz Şimşek, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, Beta Yayınları, İstanbul 2008, s. 178.

⁴⁸ İnternetteki arama motorları için aynı yönde bir uygulama alanının belirlenmesine ilişkin bkz. Article 29 Working Party's Opinion 1/ 2008 on Data Protection Issues Related to Search Engines. http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_en.pdf

⁴⁹ Article 29 Working Party's Working Document on determining the international application of EU data protection law to personal data processing on the Internet by non-EU based web sites, 30 May 2002, WP 56 http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/wpdocs/2002/wp56_en.pdf.

lerini açıklaması durumunda, bir çerez programı sayesinde bireyin kimliği saptanabildiği için bu çerez program AB hukuku çerçevesinde kabul edilebilir. Bu durumda site yöneticileri yine AB mevzuatını göz önünde bulundurmamakla ve mevzuattaki hükümlerle yükümlüdür.⁵⁰

B. 2002/58/EC Sayılı Gizlilik ve Elektronik İletişime İlişkin Direktif⁵¹ (E-Gizlilik Direktifi)

E-Gizlilik Direktifinde 95/46/EC sayılı direktife nazaran daha koruyucu hükümler vardır. Burada internet servis sağlayıcılarının⁵² elektronik iletişimde gizliliğin korunmasına yönelik yükümlülüklerine dair hükümler söz konusudur. Verilerin Korunması Direktifi'ndeki gibi uygulanacak hukuk hükmü 2002/58/EC sayılı direktifte mevcut değil, bu nedenle uygulama alanı belirsiz kalmaktadır.⁵³ Bunun yanında E-Gizlilik Direktifi, 95/46/EC'nin tamamlayıcısı ve daha özel bir düzenlemesi olarak nitelendirilmektedir. E-Gizlilik Direktifi, genel olarak gelişen iletişim teknolojilerinin olumsuz bir sonucu olan kişisel verilerin işlenmeye karşı savunmasız hale gelmesi ve kişilerin özel hayatlarının gizliliğinin korunmasının zorlaşması karşısında bu olumsuz sonuçları engelleme amacını taşır.⁵⁴

E-Gizlilik Direktifi 2009 yılında 2009/136/EC sayılı Değişikliğe İlişkin Direktif⁵⁵ ile değiştirilmiştir. 2009/136/EC direktifinin kişisel verilerin korunmasındaki etkisi, özellikle çerezlerin indirilmesine ilişkindir. Artık kendi kişisel verilerine ula-

⁵⁰ Jones/ Tahri, s. 615.

⁵¹ Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications), Official Journal L 201 , 31/07/2002 P. 0037 – 0047, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:en:HTML> (Son Erişim Tarihi: 13.05.2015)

⁵² İnternet servis sağlayıcısı, kendi bilgisayar aracılığıyla kullanıcının internete bağlanmasını sağlayan gerçek veya tüzel kişilerdir. İnternet erişimindeki en önemli aktör konumundaki internet servis sağlayıcıları, ticari bir kuruluş olabileceği gibi, üniversiteler gibi akademik kuruluşlar da olabilir. Kullanıcı, bir giriş kapısı olarak servis sağlayıcının bilgisayarını olmadan internete erişimi sağlayamaz. İnternete yüklenen verinin sorumluluğu açısından önemli bir nokta ise, internet servis sağlayıcılarının içerdiği ilemeden önce içerik hakkında bilgi sahibi olamamasıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Özel, s. 157, Oğuz, s. 48-49.

⁵³ Jones/ Tahri, s. 616.

⁵⁴ Hayrunnisa Özdemir, **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükmüne Göre Korunması**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 36.

⁵⁵ DIRECTIVE 2009/136/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2009 amending Directive 2002/22/EC on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services, Directive 2002/58/EC concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector and Regulation (EC) No 2006/2004 on cooperation between national authorities responsible for the enforcement of consumer protection laws, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:337:0011:0036:En:PDF>

şımı sağlayan bu indirme işleminin yapılabilmesi için kullanıcıların öncelikli olarak iznin alınması şart koşulmaktadır.⁵⁶

C. 29. Madde Veri Koruma Grubunun Çevrimiçi Sosyal Ağlarla İlgili 5/ 2009 Sayılı Tavsiye Raporu⁵⁷

1. Genel Olarak

Sosyal medya siteleri genel olarak bireylere aynı veya benzer görüşlere sahip kişilerle, aile bireyleriyle bir ağ yaratma veya o ağa katılma imkanı veren çevrimiçi iletişim platformları şeklinde tanımlanabilir. Bireylerin kendi tercihleri ve yaşam tarzlarıyla ilgili oldukça fazla paylaşım yaptıkları bu siteler, doğal olarak reklam veren şirketlerin hedef gruplara ulaşmasını kolaylaştırıcı niteliktedir. Bu nedenle doğrudan pazarlama amacıyla kişisel verilerin işlenmesi, sosyal medya sitelerinde daha yaygın olarak görülmektedir.

3. Veri Denetçisi Sorumluluğu ve Ailevi İstisna

AB düzenlemelerinin kişisel verilerin toplanması, depolanması, işlenmesi ve yok edilmesi gibi işlemlerde sorumlu tuttuğu veri denetçisi⁵⁸, sosyal medya açısından sosyal medya sitelerinin yöneticileri/ sağlayıcılarıdır.⁵⁹ Veri denetçisi olarak belirlenen bu kişiler, kullanıcı verilerini işlemek için gereken araçları sağlamak ve kullanıcıların yönetimi için gereken temel hizmetleri sunmaktadır. Bu hizmet ve araçlara en temel örnek, site içerisindeki bir hesabın kapatılması veya o siteye kayıt olunmasıdır.

⁵⁶ Jones/ Tahri, s. 616.

⁵⁷ Article 29 Working Party's Opinion 5/ 2009 on Online Social Networking, Adopted on 12.06.2009, http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2009/wp163_en.pdf.

⁵⁸ Veri denetçisi, 95/46 sayılı AB direktifi md. 2/ b. d'de veri işleme işleminin amacını ve hangi yöntem ya da araçlarla yapılacağını belirleyen herhangi bir gerçek ya da tüzel kişi veya kamu kurumu olarak tanımlanmıştır. Bu tanımın yanı sıra, 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşlenmesine Karşı Bireylerin Korunmasına Yönelik Konvansiyon'un md. 2/ b. d'deki tanımda veri denetçisinin aynı zamanda hangi türde kişisel verilerin depolanacağı, saklanacağına da karar vereceğini düzenlemiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Christopher Kuner, **European Data Protection Law Corporate Compliance and Regulation**, 2. Bası, Oxford University Press, İngiltere 2007, s. 70, European Union Agency for Fundamental Rights, **Handbook on European Data Protection Law**, Publications Office of the European Union, Lüksemburg 2014, s. 51.

⁵⁹ Site yöneticisi, teknik olarak 'İnternet İçerik Sağlayıcısı' kavramı içerisinde ele alınmaktadır. İnternet içerik sağlayıcısı, internette belirli bir yayının içeriğini sağlayan, hazırlayan, bilgiyi sunan kişidir. Sosyal medya açısından bu kapsama sosyal ağ sitelerini yöneten şirketlerden başlayıp, sitelere kayıt olup paylaşımlar yapan kayıtlara kadar geniş bir kesim girer. İnternet sayfasının içeriğini hazırlamakla beraber internette indirme yoluyla elde edilebilecek bilgileri hazırlayıp bunları internete yükleyen gerçek veya tüzel kişiler de internet içerik sağlayıcısı konumundadır. Bunun için bkz. Murat Tümerdem, **İnternette Kişilik Hakkı İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013, s. 47, Özel, s. 156-157, Sırabaşı, s. 144, Oğuz, s. 52.

Site yöneticileri aynı zamanda kullanıcı verilerinin tanıtım veya pazarlama amacıyla ne şekilde kullanılacağına da karar vermektedir. Site yöneticilerinin yanında AB mevzuatında veri denetçisi olarak sorumlu tutulabilecek diğer bir grup ise, akıllı telefonlarla sosyal medyaya ulaşmamızı sağlayan uygulama sağlayıcıları/ yöneticileridir.

Söz konusu tavsiye raporunda veri denetçisi sorumluluğunun kullanıcılar için de geçerli olduğu kabul edilmiştir. Başka bir kullanıcının verilerini başka bir veri denetçisi veya üçüncü bir kişiye ifşa etmesi halinde söz konusu kullanıcı, veri denetçisi sorumluluğuna sahiptir. Bu noktada kendi kişisel verilerini sadece kişisel veya ailevi amaçlarla, buna yönelik aktivitelerin yapılmasıyla bağlantılı olarak sosyal medya sitelerinde işlemesi halinde AB Direktiflerinin veri denetçisi sorumluluğuna 'ailevi istisna' getirilmiştir.⁶⁰ Ancak bu istisna aşağıdaki üç durumda söz konusu olmayacak ve kullanıcılar, veri denetçisi olarak sorumlu tutulabilecektir;

- Eğer kullanıcı, bir şirket ya da işletme adına hareket ediyorsa veya sosyal medyayı ticari, politik ya da bağış toplama amaçlarıyla kullanıyorsa 'ailevi istisna' dışında tutulmalıdır.

- Sosyal medya kullanıcısı, özellikle kamuya mal olmuş bir kişi olduğunda, hesabındaki kişisel verilerin kamuya açık olması durumunda veri denetçisi sorumluluğu altındadır. Site genelinde kendi seçtiği 'arkadaş' grubu dışında, herkesin kullanıcı hesabındaki verileri görüntüleyebilmesi, bu yönde güvenlik ayarlarının sıkı olmaması halinde söz konusu istisna mevcut olmayacaktır.

- Son olarak, ailevi nitelikteki paylaşımlarda dahi üçüncü bir kişinin kişisel verisini işleme söz konusu olabilir. Veri Koruma Grubu'na göre, sosyal medyada özellikle üçüncü kişiye ait hassas verilerin işlenmesi durumunda ilgili ulusal hukukun medeni veya ceza kanunları çerçevesinde veri işleyen kullanıcının sorumlu tutulması gerekir.⁶¹ Örneğin, Türk kullanıcı, sosyal medyada komşusunun evinde verdiği partiye

⁶⁰ Douwe Korff, **WORKING PAPER No. 2: Data protection laws in the EU: The difficulties in meeting the challenges posed by global social and technical developments**, Comparative Study on Different Approaches to New Privacy Challenges in Particular in the Light of Technological Developments, European Commission Directorate- General Justice, Freedom and Security, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş Son Versiyon, Londra 20 Ocak 2010, Handbook on European Data Protection Law, s. 50.

⁶¹ Avrupa Adalet Divanı (AAD)'nın önemli bir kararı bu duruma ilişkindir. AAD'nın 2003 tarihli Lindqvist kararında üçüncü kişilerin ismen veya başka yollarla-resim, sağlık bilgileri vb.- tanınmasını sağlayan bilgilerin İnternet sayfasında yayınlanması, başka bir etkinliğe gerek kalmadan 'kişisel verilerin otomatik yolla işlenmesi' olarak değerlendirilmiştir. Veri işleme eyleminin Lindqvist'in bir kilisedeki hayır işleriyle ilgili İnternet sayfası hazırlaması dolayısıyla gerçekleştiği, ancak bu durumun 'ailevi istisna' kapsamına girmeyeceği belirtilmiştir. AAD'na göre, kişisel verilerin İnternet ortamına aktarılması ve bu yolla veri işlenmesi karşısında kişisel verilerin sınırsız olarak üçüncü kişilerin erişimine açık hale getirilmesi ailevi istisnanın uygulanmasına engel oluşturur. İsveç'teki ilk derece ve bölge mahkemelerinde Lindqvist'in öne sürdüğü kar gütmeyen etkinliklere 95/46/EC sayılı direktifin uygulanamayacağı iddiası da AAD tarafından reddedilmiş-

ait kendi balkonundan fotoğrafladığı özel resimleri, kişilik hakkına saldırı oluşturabilecek boyutta rencide edici ve hakaret dolu bir yazıyla paylaşması durumunda MK md. 24 ve TBK md. 58 gereğince manevi tazminat ödeme borcu altına girebilmektedir.

Ailevi istisnanın uygulanmadığı hallerde dahi eğer kişisel veri, sanatsal, basın veya ifade özgürlüğüne yönelik amaçlarla işleniyorsa, kullanıcı, bu durumda veri denetçisi sorumluluğu altında tutulamaz. Bu gibi durumlarda Veri Koruma Grubu'na göre, ifade özgürlüğü ile özel hayatın gizliliğini koruma hakkı arasında bir dengeyi gözetilmesi gerekir.

4. Hassas Veriler

Sosyal medyada veri sahibinin fotoğrafının paylaşılması halinde özellikle veri sahibinin ırkı veya etnik kökeni ile bilgi sahibi olma ya da inancı, sağlığıyla ilgili verilerin ortaya dökme imkanı kullanıcılara verilmiştir. Hassas veri olarak tanımlanan bu kişisel verilerin korunması adına çoğu AB ülkesi, veri sahibinin sosyal medyada yüklediği fotoğraflarını hassas veri olarak kabul etmiştir. Ancak 29. Madde Veri Koruma Grubu, veri sahibinin fotoğrafını ancak hassas verilerin ortaya çıkması amacıyla paylaşma halinde hassas veri olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Ayrıca sosyal medyada veri denetçisi tarafından hassas verilerin işlenmesi noktasında kullanıcının açık rızası alınmalıdır. Sosyal medya sitesinde kullanıcının/ katılımcının hassas verilerini vermesi gereken bir formun doldurulması halinde hassas veri niteliğindeki kişisel verilerin verilmesinin tamamen gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmalıdır. 29. Madde Veri Koruma Grubu, şirketlerin doğrudan pazarlama taktiği olarak kullanıcıların sosyal medyadaki aktivitelerini, ziyaret ettikleri sayfaları inceleyerek belirli ilgi alanlarını ortaya çıkardıkları davranışsal pazarlamada kullanıcıların hassas verilerini kullanmamaları gerektiğini isabetli bir şekilde savunmuştur.

III. Sosyal Medyada Kullanıcının Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Rızası

A. Genel Olarak

1. AB Hukuku Düzenlemelerinde Veri Sahibinin Rızası

AB Temel Haklar Şartı⁶² md.8/ f.2'ye göre, kişisel veriler belirli bir amaca uygun

tir. Kararın tamamı için bkz. Case C-101/01 <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=48382&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=9409> (Son Erişim Tarihi: 19.05.2015). Karara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Küzeci, s. 169, Handbook on European Data Protection Law, s. 50.

⁶² CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION (2000/C 364/01), http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf.

bir şekilde ve ilgili kişinin rızası başta olmak üzere diğer yasal şartların oluşmasıyla birlikte işlenmelidir. Dolayısıyla AB Temel Haklar Şartı ile veri işleme işlemlerinin hukuka uygun sayılabilmesi için verinin niteliği ve belirlenmiş amaç ilkesinin yanında bir diğer önemli unsur, veri sahibi kişinin veri toplama, dağıtma, saklama veya yok etme işlemlerine verdiği rızadır.⁶³ Bu noktada, AB düzenlemelerinin kişisel verilerin korunması konusunda sorunlu olduğu görüşünün ortaya çıkmasının en temel nedeni, kullanıcıya ihbar ve kullanıcının rızası kavramlarının netleşmemesidir.⁶⁴

29. Madde Veri Koruma Grubunun izin kavramıyla ilgili tavsiye raporunda⁶⁵ Verilerin Korunmasına İlişkin Direktifin düzenlenmesi aşamasında veri sahibinin izninin geçerlilik şartlarının, özgür iradeyle verilmesi, belirli bir konuya ilişkin olması ve aydınlatılmış olması yönünde bir fikir birliği sağlandığı belirtilmiştir. 95/46/EC sayılı Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif md.2/ b. h'de veri sahibinin rızası, kişinin kendisiyle ilgili verilerin işlenmesini kabul ettiğini gösteren, belirli ve aydınlatılmış özgür iradesinin herhangi bir işareti olarak tanımlanmıştır. 2002/58/EC sayılı E-Gizlilik Direktifi md. 2/ b. f'de kullanıcı veya üyenin rızası kavramı, Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif uyarınca veri sahibinin rızası tanımıyla benzer ve ortak noktalara sahip olduğu belirtilmiştir.

2012 tarihli AB Veri Korumasına İlişkin Genel Düzenleme'nin⁶⁶ taslak metninde md.4/ f.8'de veri sahibinin rızasına ilişkin tanımda önceki düzenlemelere ek olarak veri sahibinin iradesinin bir açıklamayla veya açıkça anlaşılan olumlu bir eylemle ortaya konması gerektiği vurgulanmıştır. Buna ek olarak, AB düzenlemelerinde ilk olma özelliğine sahip md.7'de veri sahibinin izninin hukuki sonuçlarına ilişkin bir hükme yer verilmiştir.

2. Türk Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak Veri Sahibinin Rızası

Kişisel verilerin işlenmesine dair veri sahibinin beyan edeceği rıza, kişilik hakkı-

⁶³ Federico Ferretti, **A European Perspective on Data Processing Consent through the Re-conceptualization of European Data Protection's Looking Glass after the Lisbon Treaty: Taking Rights Seriously**, European Review of Private Law, Vol.2, 2012, s. 475, Handbook on European Data Protection Law, s. 87.

⁶⁴ Roger Brownsword **Consent in Data Protection Law: Privacy, Fair Processing and Confidentiality**, Edited by Serge Gutwirth/ Yves Poullet/ Paul De Hert/ Cecile de Terwangne /Sjaak Nouwt, Reinventing Data Protection?, Springer Publishing, 2009, s. 84, Ferretti, s. 475.

⁶⁵ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, Adopted on 13.07.2011, http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2011/wp187_en.pdf.

⁶⁶ Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) (Text with EEA relevance) (SEC(2012) 72 final) {SEC(2012) 73 final} http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/com_2012_11_en.pdf

nın kullanımının kişiye sıkı sıkıya bağlı olmasından doğmaktadır. Diğer bir deyişle, veri işleme, saklama veya transferi gibi işlemlere veri sahibinin rıza gösterme hakkı, kişilik hakkının devredilemeyen ve kişiye sıkı sıkıya bağlı hak olma özelliğinin birebir yansımaları teşkil eder.⁶⁷ Türk hukukunda kişisel verilerin işlenmesi yoluyla kişilik hakkına yapılan saldırının hukuka uygun olup olmadığını konusunda genel hüküm MK md. 24/ f. 2'dir. Bu hükme göre, kişilik hakkına müdahale edilenin rızası, hukuka uygunluk sebebi olarak ele alınacaktır.⁶⁸ Ek olarak, haksız fiil niteliğindeki kişilik hakkını ihlal eden fiilin hukuka aykırı olarak nitelendirilmesi sonucu TBK md. 63 hükmüne göre, mağdur konumundaki veri sahibinin bu fiile göstereceği rıza, hukuka aykırılığı kaldıran bir sebeptir. Hukuka uygunluk nedeni olan mağdurun rızası, mağdur tarafından açık veya davranışlara dayalı örtülü bir irade beyanıyla verilebilir.⁶⁹

Gösterilecek rızanın hukuka ve ahlaka aykırı bir amaca sahip olmaması gerekir.⁷⁰ Ayrıca kişilik hakkına saldırı fiiline rıza gösteren mağdur, ayırt etme gücüne sahip olmalıdır. MK md. 16/ f. 2 uyarınca ayırt etme gücüne sahip küçük ve kısıtlılar, tek başlarına kişilik hakkına müdahaleye rıza gösterebilir.⁷¹ Ancak saldırının büyüklüğü göz önüne alındığında, küçük veya kısıtlı kişi, rızanın tüm sonuçlarını öngöremiyorsa, yasal temsilcisinin saldırı oluşturan fiile veya işleme onayının aranması gerekecektir.⁷² Kişilik hakkının ihlalini hukuka uygun hale getiren rızanın yeterli ve doğru bir şekilde bilgilendirme yoluyla oluşan bilinçli ve özgür irade ile verilmiş

⁶⁷ Hüseyin Can Aksoy, **Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyet-sizin Durumu**, Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 3, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 59, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 47.

⁶⁸ Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 401, Helvacı, s. 109. Ancak bir görüşe göre, MK md. 24/ f. 2 uyarınca kişinin rızasını genel ve mutlak bir şekilde, hiçbir sınırlamaya tabi tutmaksızın hukuka uygunluk sebebi olarak kabul etmek md. 23'ün kişiyi bizzat kendisine karşı koruyan temel felsefesine aykırıdır. Zira kişi, kişiliğine müdahale edilmesine rıza gösteremez. Bu görüş için bkz. Selahattin Sulhi Tekinay, **Kişilik Haklarına İlişkin Yasal Değişiklikler Hakkında Eleştiriler**, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 57.

⁶⁹ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 195, Eren, s. 603, Akipek/ Akıntürk/ Ateş Karaman, s. 401, Serdar, s. 125.

⁷⁰ Bu noktada md. 24/ f. 2'de rızanın sınırlama olmaksızın hukuka uygunluk nedeni sayılmasına ilişkin eleştiriler, md. 23'de kişinin vereceği rızanın hukuka ve ahlaka uygun olması ön koşuluna bağlanması ile anlamsız kalacaktır. Zira bu iki hüküm, birbirlerinin tamamlayıcısı konumundadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Dural/ Ögüz, s. 150, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 108, Serdar, s. 119. Ayrıca sözleşmeler için kişinin MK md. 23/ f. 2'de *özgürlüklerden vazgeçme*'nin mutlak bir bağlanma yasağı, *özgürlüklerin ahlaka aykırı olarak sınırlandırılması*'nin ise, ahlaka aykırı ölçüde aşırı bir bağlanmanın hükümsüzlüğü anlamına geleceğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş Hukuki İşlem Sözleşme**, Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı, C.I, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 566-567.

⁷¹ Serozan, s. 469, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 105, Serdar, s. 123.

⁷² Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 105, Zevkiler/ Acabey/ Gökyayla, s. 489-490.

olması şarttır.⁷³ Diğer bir deyişle, söz konusu rızanın aydınlatılmış bir irade beyanı⁷⁴ yoluyla açıklanmış olması gerekecektir. Kişisel verilerin korunması açısından önemli kişisel değerlerden biri olan özel hayatın gizliliğine yapılan müdahale, kişinin vereceği rıza kapsamına çıkmamalıdır.⁷⁵

Rızanın kişilik hakkına saldırı teşkil eden fiilden önce veya en geç fiilin işlendiği sırada verilmesi gerekir.⁷⁶ Verilen rıza, serbestçe geri alınabilir.⁷⁷ MK md. 23/ f. 3 hükmünün düzenleniş tarzından organ nakli konusunda yazılı rızanın geri alınabilme imkanı ortaya çıkacaktır. Bu hükmün tüm kişilik değerlerine saldırı halinde verilen rıza açısından da uygulanması gerekir.⁷⁸ Ancak kişisel verilerin işlenmesi yoluyla kişilik hakkına saldırı halinde MK md. 23 uyarınca kişilik hakkından vazgeçmek, bu saldırının hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayacak, ancak açılacak maddi veya manevi tazminat davasında TBK md. 52 gereğince mağdurun rızası, tazminatın hesaplanmasında bir indirim sebebi olarak hakim tarafından dikkate alınacaktır.⁷⁹

Veri sahibinin rızasının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümlerince nasıl düzenlendiğine bakacak olursak, md. 5/ f. 1'de kişisel verilerin işlenmesi ve md. 8/ f. 1'de verilerin aktarılması işlemlerinin ancak veri sahibinin açık bir irade beyanıyla rıza gösterebileceği düzenlenmiştir. Dolayısıyla kişilik hakkına saldırı halinde kişinin rızası açık veya örtülü bir rıza beyanını ileri sürmüş olması yeterli iken, bu konuda veri sahibinin rızası açık irade beyanına dayanmalıdır. Sosyal medyada hassas verilere ilişkin kullanıcıların paylaşımlarını göz önünde bulundurduğumuzda söz konusu Kanunun md.5/f.2/d bendi hükmü, yol gösterici olacaktır. Bu hükme göre, hassas verilerin veri sahibince alenileştirilmesi durumunda aynı maddenin dördüncü fıkrasında yer alan '*yeterli önlemlerin alınması*' şartıyla hassas verilerin işlenmesi hukuka uygun hale gelecektir. Veri sahibinin özel hayatına ilişkin kendi resim veya sesini sosyal medya sitelerinde paylaşması durumunda kişinin veri işlenmesine rıza gösterdiği kabul edilecektir. Ancak madde metninde hassas veriler gibi korunması önem arz eden verilerin veri sahibi tarafından paylaşılması halinde, işlemenin hukuka uygun

⁷³ Serozan, s. 469, Helvacı, s. 111.

⁷⁴ Türk Hukuku'nda aydınlatılmış rıza kavramına özellikle konumuz dışında kalan tıbbi müdahalelere hastanın rızası durumunda önem atfedilmektedir. Hastaya karşı hekimin aydınlatma yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmesi neticesinde hastanın tıbbi müdahaleye vereceği rıza, aydınlatılmış rıza olarak nitelendirilerek, tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hale getirecektir. Bunun için bkz. Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 107.

⁷⁵ Bu noktada kamuoyu tarafından tanınmış kişilerin kişilik hakkına müdahalelere karşı varsayılan rızasının kapsamı, diğer kişilere kıyasen daha geniş olduğu kabul edilir. Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 192, Dural/ Ögüz, s. 139, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 109.

⁷⁶ Oğuzman/ Seliçi/ Oktay-Özdemir, s. 196.

⁷⁷ Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 109.

⁷⁸ Serozan, s. 470.

⁷⁹ Serozan, s. 470, Oğuzamn/ Öz, C. II, s. 119, Hatemi / Gökyayla, s. 121, Helvacı, **Kişilik Hakkı**, s. 104.

olabilmesini 'yeterli önlemlerin alınması' gibi muğlak ve yetersiz bir şarta bağlaması, veri sahibi tarafından paylaşılmış olsa dahi, hassas veriler üzerindeki hukuki korumayı zayıflatacaktır.

B. Opt-in ve Opt-out Rıza Kavramları

Sosyal medyada kişisel verilerin işlenmesine verilen rıza konusunun önemli bir noktasını da opt- in rıza ve opt-out rıza türleri oluşturmaktadır. Opt-in ve opt-out rıza arasındaki en büyük fark, kişisel veri sahibinin veri toplama, işleme, saklama gibi faaliyetlere vereceği rıza beyanını aktif mi, yoksa pasif bir davranışla mı karşı tarafa sunacağını belirlenmesindedir.

Opt-in rızanın arandığı hallerde veri sahibinin kabule yönelik olumlu bir davranışının bulunması gerekir. Veri işleme faaliyetlerinin öncesinde veri sahibi kişinin bu işlemeye karşı öncelikli bir rıza beyanı arandığı hallerde işleme faaliyetinin opt-in rızaya bağlı olduğu kabul edilmektedir.⁸⁰ Örneğin, davranışsal pazarlama taktiklerine maruz kalan kullanıcının tercihleri, ilgi alanları kaydedilir ve daha sonra bu yönde olduğu düşünülen ürünler veya sitelerin reklamları kullanıcının sanal alemde karşısına çıkar. Bu durumda sosyal medyada veya e-posta hizmeti veren sitelerde *'ilgilenebileceğiniz fırsatlar sunan X markası ile bilgilerinizi paylaşmamıza izin veriyorsanız, bu kutucuğa tıklayınız'* şeklinde bir ibare varsa, kullanıcının kişisel veri işleme faaliyetine opt-in rızası arandığı kabul edilir. Olası bir veri işleme faaliyetine kişisel veri sahibi kullanıcının en başta rızası olmadığı varsayımıyla hareket edilmektedir.

Opt-out rızanın söz konusu olduğu durumda, veri sahibinin rızası pasif bir davranışla ortaya çıkmaktadır. Olası bir veri işleme faaliyetinde kullanıcının rızasının önceden bulunduğu varsayılarak, eğer kişisel verilerini korumak adına kullanıcı, işleme faaliyetine rızası olmadığını sözlü veya yazılı bir irade beyanıyla karşı tarafa yöneltmek durumunda ise, ortada bir opt-out rıza söz konusudur.⁸¹ Örneğin, e-posta hizmeti veren sitelerde *'bu iletileri görmek istemiyorsanız burayı tıklayınız'* şeklinde bir ibare varsa, kullanıcı o kutucuğu tıklayarak opt-out rızasını karşı tarafa irade beyanıyla iletmış olacaktır.⁸² Başka bir ifadeyle, kullanıcının kişisel verilerini koruma adına harekete geçmesi ve aktif bir davranışta bulunarak işleme faaliyetini durdurması gerekecektir. Aksi takdirde kullanıcının, pasif kalarak kişisel verilerinin işlenmesine bir nevi 'göz yumacağı' kabul edilmektedir.

95/46 sayılı Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif md.14'te veri sahibinin bizzat kendi verisinin işlenmesini reddetme hakkı düzenlenirken bent b'de doğrudan pazarlama amacıyla yapılan veri işleme faaliyetleri için kullanıcıların rıza beyanlarına

⁸⁰ Kuner, s. 68, Küzeci, s. 226.

⁸¹ Küzeci, s. 225.

⁸² Kuner, s. 68.

ilişkin opt-out bir sistem getirilmiştir. Buna göre, üçüncü kişilere doğrudan pazarlama faaliyetleri içerisinde kişisel verilerin yayınlanması halinde veri sahiplerinin öncelikli iznine ihtiyaç duyulmayacaktır. Veri sahibi kullanıcıların bu işleme faaliyetine herhangi bir ücret ödemeksizin reddetme hakkı vardır. Diğer bir deyişle, veri işleme faaliyetine rızasının olmadığı yönündeki bir irade beyanını veri sahibi, karşı tarafa ücret ödeme yükümlülüğüne girmeden sunma hakkına sahiptir.

2002/ 58 sayılı E-Gizlilik Direktifi md.13'te ise istenmeyen iletişime yönelik bir hüküm bulunmaktadır. Buna göre, otomatik arama sistemlerinden, faksardan veya e-postalarla doğrudan pazarlamaya yönelik iletiler, ancak kullanıcıların önceden verdikleri rıza beyanının bulunması halinde hukuka uygun olacaktır. Bu şekilde 'spam' denilen istenmeyen reklam, tanıtım mesajları ya da e-postalar, kullanıcının opt-in rızası olduğu sürece hukuka uygun olarak kabul edilir. Aynı hükmün ikinci fıkrasında ise 95/46 sayılı direktife uygun olarak kullanıcılara ücretsiz olarak doğrudan pazarlama amaçlı veri işlenmesini reddetme hakkının tanınması gerektiği düzenlenmiştir.

Opt-in ve opt-out rıza türleri konusunda kişisel veri sahiplerini daha koruyucu olan opt-in sisteminin çok yaygın olmadığına ilişkin AB düzenlemelerine karşı eleştiriler getirilmektedir. Uygulamada sosyal medya sitelerinin ve diğer sitelerin yöneticisi konumundaki şirketler, her ne kadar 1970'li yıllardan beri AB düzenlemelerine göre veri sahibinin öncelikli (opt-in), aydınlatılmış, spesifik, zorunlu olmaksızın verilen yazılı bir rızasıyla veri işlemesi gerekliyse de, kullanıcının rıza beyanı alınmadan sitelere çerez sistemleri yerleştirmektedir. AB veri koruma kurumları, yasal düzenlemelerini uygulamaya koymadıkları gibi, 2002/58 sayılı E-Gizlilik Direktifi ile şirketlerin ticari amaçlarla veri işleme faaliyeti olarak çerez sistemlerini kullanmasının ancak kullanıcının opt-out rızasının söz konusu olduğu hallerde yasaklanabileceği yönünde bir hüküm getirmiştir.⁸³

Buna karşın, 2009/ 136 sayılı direktifle yapılan değişiklik sonucu 2002/58 sayılı E-Gizlilik Direktifi'nin md.5/ f.3 hükmü uyarınca kişisel verilerin depolanması veya saklı tutulan kişisel verilere erişimin tanınması işlemleri için kullanıcı veya üyelerin öncelikli olarak net ve anlaşılır bilgilerle aydınlatılmış rızalarının alınması şarttır.⁸⁴ Yine 2009 değişiklikleriyle birlikte md.6/ f.3'e göre, doğrudan pazarlama amacıyla elektronik iletişim hizmet sağlayıcıları tarafından kişisel veri olarak kabul edilen online trafik verilerinin işlenmesi ve saklanması kullanıcıların öncelikli iznine

⁸³ Lothar Determann, **Social Media Privacy: A Dozen Myths and Facts**, Stanford Technology Law Review, Vol.7, 2012, s. 5. Ayrıca Determann'a göre, veri işleme teknolojileri üzerindeki kısıtlamaların katılığı ve bu anlamda teknolojik gelişmelere karşı geliştirilen düşmanca mevzuat, girişimcileri Avrupa Ekonomik Topluluğu üyesi ülkelerden kaçırmış ve bu nedenle sosyal medyanın gelişimi, Amerika'ya kaymıştır.

⁸⁴ Luzak, s. 231.

bağlanmıştır. Opt-in rızayı öngören bu hükümlerin 2009 değişikliğiyle düzenlenmesine rağmen, 2002/58 sayılı E-Gizlilik Direktifi md.4'te kişisel verilerin işlenmesi güvenliğini sağlamak için alınacak önlemler arasında kullanıcıların opt-in rızası yer almamaktadır.

Kişisel verilerin daha etkin korunması ve opt-in rızanın önemli bir unsur olabilmesi için belirli bir yol izlenmesi gerekmektedir. Teknolojik gelişmelerle kişisel verilerin korunmasındaki yararın dengelenmesi amacıyla site tasarımının gizliliği sağlaması ilkesi ile yasal çerçeve doldurulmalıdır. Veri koruma önlemleri, site tasarımının ve teknolojik işlemlerin bir parçası olması adına 'varsayılan ayarlar' kademesine yükseltilmelidir. Bu şekilde, site tasarımcıları ve teknoloji üreticileri yeni yasal düzenlemelerle söz konusu varsayılan ayarları sağlamakla yükümlü olacaktır. Böylece opt-in rıza, kişisel verilerin işlenmesi için kilit rol oynayan, temel bir unsur olacak ve veri denetçilerinin opt-in rıza olmaksızın veri işleme faaliyetlerini sürdürmesi yasaklanabilecektir.⁸⁵

C. Veri Sahibinin Rızasının Hukuka Uygunluk Şartları

1. Veri Sahibinin İradesinin Açıkça, Hiçbir Şüpheye Yer Bırakmayacak Şekilde Ortaya Konması

Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif md.7'e göre, veri sahibinin açık rızası, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenebilmesi için gereken temel bir şarttır. Aynı direktifin 8. maddesi uyarınca AB ülkelerinin ilgili mevzuatlarında hassas verilerin işlenmesi, veri sahibinin açık rızası olmaması halinde yasaklanmalıdır. Direktif md.7/bent a'ya göre, rızanın hiçbir şüpheye yer bırakmayacak nitelikte olması aranmıştır. 2012 tarihli taslak metnin 33. paragrafında veri sahibinin işleme yönelik verdiği rızanın gerçek ve özgür bir irade niteliğinde olması gerektiğini belirtmektedir.⁸⁶ Açık rıza, rıza beyanını açıklayan veri sahibinin rızayla ilişkili konunun ne olduğunun farkında olması ve rızanın hukuki sonuçları hakkında bilgi sahibi olması anlamına gelmektedir.⁸⁷ Bu noktada doktrinde, veri sahibinin rıza beyanında bulunma arzusu, kanaat verici bir davranış ile ortaya çıkıyorsa, örtülü rızanın da üye devletlerce kabul edilmesi gerektiği görüşü de savunulmaktadır.⁸⁸

⁸⁵ Ferretti, s. 487, Luzak, s. 235.

⁸⁶ Gerrit Hornung, **A General Data Protection Regulation For Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25 January 2012**, Scripted, Vol.9, Issue 1, Nisan 2012, s. 73.

⁸⁷ Bart Custers / Simone van der Hof / Bart Schermer / Sandra Appleby-Arnold / Noelle Brockdorff, **Informed Consent in Social Media Use- The Gap Between User Expectations and EU Personal Data Protection Law**, Scripted, Vol.10, Issue 4, 2013, s. 445.

⁸⁸ Başalp, s. 40.

29. Madde Veri Koruma Grubu'nun rızanın tanımlanmasına ilişkin tavsiye raporunda yapılan tanımına göre, açık rıza, veri sahibinin rıza vermeye yönelik iradesi için hiç bir şüpheye yer vermeyecek şekilde bir prosedürün işletilmesi ve bu prosedür sonucu rıza beyanının verilmesidir.⁸⁹ Veri sahibinin kişisel verilerinin işlenmesine verdiği rızanın açık rıza niteliğinde olduğunu ispat yükü, veri denetçisine aittir.⁹⁰

Sosyal medyaya ilişkin bir örnek vermek gerekirse, sosyal medyada varsayılan ayarlar doğrultusunda kullanıcıların kişisel verileri 'arkadaşının arkadaşları' kategorisi tarafından da erişilebilir durumdadır. Site içerisinde bir kutuya tıklama şeklinde bu ayarı değiştirebilir ve bu kategorideki kullanıcıların erişimini sınırlandırabiliriz. Ancak bu durumda sosyal ağ sitelerinin, kullanıcıların bu özel kullanıcı kategorisinin kişisel verilere erişimine açık rıza gösterdiği iddiası hukuken geçerli olmayacaktır. Pasif kalması veya söz konusu işlemi yapamaması, kullanıcı açısından verilerin işlenmesine rıza gösterdiğini kanıtlamaz. Zira varsayılan ayarların değiştirilmesi için bir kutuya tıklamama, rızanın belirsizliğini ortaya çıkaracaktır.⁹¹

2012 tarihli AB Veri Korumasına İlişkin Genel Düzenleme'nin taslak metninde rıza, tıpkı 95/46 sayılı direktif md.2/ b.h'deki gibi, yalnızca iradenin belirtilmesinin meşru bir yöntemi olarak kabul edilmemektedir. Taslağın md.4 hükmünde rızanın, tanımında bahsedildiği üzere belirli, aydınlatılmış olma ve açıkça iradenin ortaya konması unsurlarıyla beraber makul derecede güçlü olması gerekir. Taslak metindeki bu hüküm, sosyal medyada çoğunlukla karşımıza çıkan e-ticaret uygulamalarında kullanıcının veri işlenmesine rızasını belirlemek için pop-up kutularının veya benzeri yöntemlerin kullanılmasını gerektirecektir.⁹² Aynı zamanda bu durum, taslak metinde 'elektronik rıza'nın e-ticareti gereksiz yere yavaşlatan veya zorlaştıran nitelikte olmaması gerektiğini belirten 25. paragrafla örtüşmemektedir.

5. Veri Sahibinin Rızasının Özgür İradeyle Verilmiş Olması

Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif'in Tanımlar başlıklı 2. maddesinde veri sahibinin rızası tanımlanırken bu unsura yer verilmiştir. 29. Madde Veri Koruma Grubu, özgür iradenin oluşma koşullarını genel hatlarıyla belirlemiştir. Buna göre, veri sahibi gerçek seçimini ortaya koymalı ve veri işlenmesine izin vermediği durumda irade sakatlığına yol açan aldatma, korkutma, baskı veya zorlama ya da herhangi bir olumsuz durumun oluşma riski söz konusu olmamalıdır.⁹³ Rızanın veri sahibine

⁸⁹ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 21.

⁹⁰ Custers / van der Hof / Schermer / Appleby-Arnold / Brockdorff, s. 445, Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 21.

⁹¹ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 24.

⁹² Custers / van der Hof / Schermer / Appleby-Arnold / Brockdorff, s. 449.

⁹³ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 12.

getirdiği sonuçların ciddi ve bağlayıcı olması da söz konusu irade beyanının genellikle özgürce yapılmadığı, veri işlemenin hukuka aykırı olduğu sonucunu ortaya çıkarır.⁹⁴ Örneğin, alışveriş marketlerinin belirli oranda indirim sağlayan müşteri kartı uygulamaları için müşterilerinin kişisel verilerini işlemesine verilen rıza, ekonomik olarak ciddi ve bağlayıcı bir sonuç ortaya çıkarmaz. Ancak sunulan kart hizmeti, müşteri açısından önemli derecede ekonomik sonuç doğuruyorsa, belirli bir üst limitin altında önemli ihtiyaçlarına yönelik alışveriş yapılmasını imkansız hale getirecek düzeyde bağlayıcı sonuçları varsa, kart hizmeti için kişisel verilerin işlenmesine gösterilen rıza, özgür bir iradeyle verilmemiş kabul edilir.

Kişisel verilerin işlenmesi için veri sahibinin rıza beyanının özgür bir iradeyle dayanmasının önem taşıdığı haller, özellikle veri denetçisi ile veri sahibi arasında işçi- işveren ilişkisinin bulunması, elektronik ortamda sağlık bilgilerinin işlenmesi ve Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA)'nın veri işlemesi olarak sayılabilir.⁹⁵

Veri sahibinin rızasının özgür iradeyle bağlı olarak verilir verilmemesi noktasında, 'haksız şart' terimi de kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle işçi- işveren ilişkisi çerçevesinde veri sahibi ile veri denetçisi arasındaki hukuki ilişkiye dayanılarak kişisel verilerin işlenmesinde taraflar arasında bir güç dengesizliği görülmektedir.⁹⁶ Haksız şart kavramı da bir sözleşme ilişkisi içerisinde kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi söz konusu olduğunda veri sahibinin, veri denetçisi karşısında güçsüz ve eşit olmayan konumunu vurgulamak için kullanılmaktadır. Veri sahibinin özgür iradeyle verilmiş bir rızasının söz konusu olabilmesi için sözleşme metninde genel işlem şartları niteliğinde hükümler bulunmamalıdır. Aksi takdirde, ister online ortamda, ister yazılı veya sözlü olarak, güçsüz taraf olan veri sahibinin (örneğin, işçi veya tüketici sıfatına sahip olması durumunda) veri işleme faaliyeti için verdiği rıza, hukuken geçerli olmayacaktır.⁹⁷

6. Verilen Rızanın Belirli Bir Konuya İlişkin Olması

Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif md.6/ f.1 b bendi uyarınca kişisel veriler yalnızca belirli, açık ve meşru amaçlar doğrultusunda işlenmeli ve bu amaçların dışına çıkacak şekilde veri işleme faaliyeti sürdürülmemelidir. Bu nedenle verinin işleme amacı göz önüne alındığında, rıza isabetli ve belirlenmiş bir konuyla alakalı olmalıdır. Veri sahibinin rıza beyanının ucu açık bir veri işleme sürecine ilişkin verilmesi halinde söz konusu rıza beyanı geçersiz sayılacaktır. Rızanın özgülenmiş olması, aynı zamanda veri denetçisinin veri işleme amacının belli bir zaman sonra değişmesi halinde kullanıcının bilgilendirilmesi ve kullanıcıya kişisel verilerinin yeni amaçla

⁹⁴ Handbook on European Data Protection Law, s. 59.

⁹⁵ 29. Madde Veri Koruma Grubunun bu üç konuya da ilişkin tavsiye raporlarının bulunduğu ilişkin bkz. Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 13.

⁹⁶ Handbook on European Data Protection Law, s. 59.

⁹⁷ Ferretti, s. 487, s. 494

işlenmesi için hukuka uygun bir rıza beyanında bulunabilme imkanı tanınmasını gerektirir.⁹⁸

Kural olarak, veri denetçisinin birden fazla veri işleme işlemi için veri sahibinin yalnızca bir kez izin beyanını alması, ancak söz konusu işlemin veri sahibinin malik beklentileri içinde kalması halinde mümkündür.⁹⁹ Avrupa Adalet Divanı (AAD) 2011 yılında önüne gelen bir dosyada¹⁰⁰ 2002/58 sayılı E-Gizlilik Direktifi md.12/ f.2 hükmünü¹⁰¹ uygulanmasına ilişkin bir görüş belirtmiştir. Alman Federal İdare Mahkemesinde görüşülen davada bir rehber hizmeti için kullanıcıların kişisel verilerini belirli bir rehber işlenmesi için alınan iznin başka bir rehber hizmetinde yayınlanması için verilerin transferi için yenilenmesi ihtiyacı söz konusudur. AAD, kullanıcının bu işlem sonrası kişisel verilerinin üçüncü bir işletmeye geçme riski konusunda doğru bir şekilde bilgilendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. İlgili kişisel verilerin ilk yayınlanması sırasında gözetilen amacın dışında verilerin kullanılmayacağı garantisini verilmesi şartıyla AAD, aynı verilerin diğer bir rehber transferi konusunda kullanıcılardan yeni bir rıza beyanının alınmasına gerek görmemiştir.

Sosyal medya sitelerine kayıt yaptırabilmek için çoğu zaman kullanıcıların davranışsal pazarlama taktikleri doğrultusunda kişisel verilerinin işlenmesine izin vermeleri gerekmektedir. Günümüzde sosyal medyanın gücü düşünüldüğünde kayıt olmanın göreceli olarak kaçınılmaz olması karşısında kullanıcıların ziyaret ettikleri sayfalar veya profillere göre yapılan tanıtımlar için verecekleri rızanın özgür bir iradeye dayalı ve belirli bir konuya özgülenmiş olması gerekir. 29. Madde Veri Koruma Grubu, bu konuda sosyal medya sitelerinin kullanıcılarına pop-up kutusu ile izin veremeyeceklerini sormalarını tavsiye etmektedir.¹⁰²

7. Aydınlatılmış Bir İrade Beyanının Bulunması

a) Genel Olarak

Sosyal medya kullanıcısının kişisel verilerinin işlenmesine dair vereceği rızanın aydınlatılmış bir irade beyanı olarak kabul edilebilmesi için öncelikle veri sahibi kişilerin veri denetçileri tarafından bilgilendirilme hakkına uygun bir prosedürün bulun-

⁹⁸ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 17, s. 19.

⁹⁹ Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 17.

¹⁰⁰ Judgement of the Court of 5 May 2011, Deutsche Telekom AG (Case C-543/09). Ayrıca kararlar ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Handbook on European Data Protection Law, s. 60.

¹⁰¹ 2002/58 sayılı Direktif md.12/ f.2'e göre, kullanıcılar, adres rehberi sağlayıcısı tarafından belirlenen amaç doğrultusunda işlenmesi öngörülen kişisel verilerinin kamusal bir rehberde bulunup bulunmayacağını belirlemek, kişisel verilerini doğrulamak, düzeltmek ya da sildirmek hakkına sahiptir.

¹⁰² Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 18.

ması gerekir.¹⁰³ Bu nedenle sosyal medya sitelerinin yöneticilerinin aldığı güvenlik önlemleri ve kullanıcıları bilgilendirme yükümlülüğünü genel olarak incelemenin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

b) Sosyal Medyada Güvenlik Önlemleri ve Veri Denetçisinin Kullanıcıyı Bilgilendirme Yükümlülüğü

Site yöneticilerinin kişisel verilerin işlenmesi ve çerez kullanımı ile ilgili bilgi vermesi hakkında 95/46 sayılı Verilerin Korunmasına İlişkin Direktifin 10. ve 11. maddelerine göre ziyaretçilerin kendi verilerinin işlenmesine ilişkin şu bilgileri site yöneticilerin vermesi gerekir; veri denetçisinin Avrupa Ekonomik Bölgesinde bir işletmesi olmaması halinde, yerel temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin işleme amaçlarını, işleme faaliyetinin haklı olduğunu göstermek için gereken herhangi bir başka bilgi varsa bu bilgi sunulmalıdır. Bir istisna olarak 95/46 sayılı direktifin md.11/f.2 hükmüne göre, dolaylı veri toplanması, örneğin, istatistiksel, tarihsel ve bilimsel amaçlarla, yapıldığı takdirde site yöneticisinin bilgi verme yükümlülüğü, aşırı bir çaba gerektiriyorsa, mevcut değildir. Üye devletlerin uygulamaları 'aşırı çaba gerektirme' kriteri açısından farklı niteliktedir. İngiltere'de site yöneticisi, sitede sadece aşırı çaba gerektirecek durumları yazılı olarak belirtme yükümlülüğü altındayken, İtalya'da bu istisna, yalnızca yetkili kurumun verinin işlenmesinden önce vereceği izinle söz konusu olabilir.¹⁰⁴ Ek olarak, kullanıcının bilgilendirilme ve ihbar edilme hakkı 2012'de yapılan verilerin korunmasına ilişkin taslak metinde daha kısa ve öz bir şekilde belirtilmiştir.¹⁰⁵

Bu bağlamda veri işlemenin haklı olduğunu göstermek için verilmesi gereken bilgilerden bazıları, verilerin kimlere veya hangi gruptaki insanlara açıklanacağı, ulusal veri koruma yasasına göre ziyaretçinin kendi verilerine erişim ve bilgileri düzeltme hakkına ilişkin bilgiler, doğrudan ziyaretçiden bilgilerinin alınması halinde kişisel verilerin verilmesinin zorunlu mu, yoksa gönüllü mü olacağı ve bunların verilmemesinin sonuçları, kişisel veriler dolaylı olarak toplanıyorsa, toplanan verilerin türleridir. Bu bilgi türleri, her somut olayda değişebilir.¹⁰⁶ Örneğin, ziyaretçileri verdiği bilgilerin Avrupa Ekonomik Topluluğu dışında olan ve gelişmiş, yasal bir veri koruma sistemi olmayan ülkelerle paylaşılabilmesi ihtimalinin varlığı kullanıcıya açıklanmalıdır.¹⁰⁷ Kullanıcıların kendi verilerinin doğrudan pazarlama amacıyla kullanılmasını reddetme hakkı olmalıdır. Bu özellikle istenmeyen ileti (spam) durumu için önemlidir. Ayrıca kişinin bu hakkı kullanabileceği da net olarak açıklanmalıdır. Doğrudan pazarlamaya ilişkin veri işlenmesi için opt-in rızanın gerekli olmadığı durumlarda dahi,

¹⁰³ Handbook on European Data Protection Law, s. 60.

¹⁰⁴ Jones/ Tahri, s. 620.

¹⁰⁵ Hornung, s. 73.

¹⁰⁶ Custers / van der Hof / Schermer / Appleby-Arnold / Brockdorff, s. 445.

¹⁰⁷ Jones/ Tahri, s. 617.

opt-out hakkının varlığı açıkça belirtilmeli, kişiye bilgilerinin kullanılmasına rıza vermemeye imkanı tanınmalıdır.¹⁰⁸

95/46 sayılı Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Direktif md.17'ye uygun olarak, sosyal medyadaki veri denetçileri, veri işleme sisteminin tasarımına ve bizzat sistemin kendisine ilişkin teknik önlemleri alma, yetkisiz veri işlemlerini önleme ve güvenliği sağlama yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, Veri Koruma Grubu'nun tavsiye kararına göre, kullanıcı ister gerçek ismini isterse takma ismini kullanсын, daima mevcut olacaktır.¹⁰⁹ Ancak veri denetçisinin bu yükümlülüğüne ek olarak 95/46 sayılı Direktifte kullanıcılara hangi güvenlik önlemlerinin alındığını bildirme yükümlülüğü getirilmemiştir.¹¹⁰

Sosyal medya sitelerinde öncelikle gizliliğe saygılı varsayılan ayarlar konulmalı, bu şekilde kullanıcının isteği doğrultusunda özgürce profiline erişimi kısıtlayabilme özgürlüğü tanınmalıdır. Sosyal medyada getirilmesi gereken güvenlik önlemlerine bir örnek olarak, erişimi kısıtlanmış bir hesabın internetteki arama motorlarında basit bir arama ile bulunmasının önüne geçilmesidir. Önemle belirtilmelidir ki, sosyal medyada hesabın erişime ne derecede açılacağına belirlenmesine yönelik iradenin örtülü bir irade beyanı ile ortaya konmaması gerekmektedir. Veri denetçisi tarafından erişimle ilgili varsayılan ayarların opt-out rıza beyanına bağlanması durumunda kullanıcının bu ayarlara ilişkin vereceği rıza, örtülü bir rıza olacaktır.

Sosyal medyada veri denetçileri, Veri Koruma Direktifi'nin 10. maddesinde belirtilen veri sahibini bilgilendirme yükümlülüğü uyarınca aydınlatılmış rıza için gerekli olan bilgileri ilgili kişiyle paylaşmış olmalıdır. Veri sahibinin bilmesi gereken konulara örnek olarak, doğrudan pazarlama amacıyla verilerin kullanımı, belirli kategorideki üçüncü kişilerle veri paylaşımı, profillerin yaratılması ve başlıca veri kaynakları ve hassas verilerin kullanımına ilişkin bilgiler sayılabilir. Aynı zamanda Veri Koruma Direktifi md.10'a göre kullanıcının kişisel veriye ulaşma ve düzeltme haklarının mevcut olduğu veri denetçisi tarafından kullanıcıya aktarılmalıdır. Veri sahibinin haklarını kullanabilmesi açısından, 2012'de hazırlanan tasarı da göz önüne alındığında, veri denetçisi kendi sitesinde şeffaf ve kolay erişilebilen veri işleme kurallarını kullanıcıların bilgisine sunmalıdır.¹¹¹ Kullanıcının anlayabileceği dilde, ona özgülenmiş bir şekilde, gerektiğinde ergin olmayan ve hukuken küçük olarak kabul edilen kullanıcılara yönelik bir bilgilendirilme yapılmalıdır.¹¹²

¹⁰⁸ Jones/ Tahri, s. 618.

¹⁰⁹ Article 29 Working Party's Opinion 5/ 2009 on Online Social Networking

¹¹⁰ Küzeci, s. 225, Custers / van der Hof / Schermer / Appleby-Arnold / Brockdorff, s. 446.

¹¹¹ Custers / van der Hof / Schermer / Appleby-Arnold / Brockdorff, s. 449, Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent, s. 20.

¹¹² Ayrıca 95/46 sayılı Direktif, bunu şart koşmazken, 29. Madde Veri Koruma Grubu'nun izin konusundaki tavsiye kararında yer alan bu yükümlülük, AB Veri Korunmasına İlişkin Genel Düzenleme'ye ilişkin tasarıda md.11'de yer almıştır.

29. Madde Veri Koruma Grubu sosyal medya açısından, siteye yüklenen kişisel verilerle ilgili bilgilere ilişkin güvenlik riskleri hakkında veri denetçilerinin kullanıcılara yeterli düzeyde uyarı yapması gerektiğini belirtmiştir.¹¹³ Ayrıca sosyal medyada üçüncü kişinin kişisel verilerinin 'etiketleme' yoluyla kullanıcılar tarafından işlenmesi mümkündür. Üçüncü kişinin kişisel verilerini korumak adına site yöneticilerinin kullanıcılarına bu kişilerin kişisel verilerini içeren bilgi veya fotoğrafların yüklenmesi durumunda kullanıcılarını uyarmaları gerektiği belirtilmiştir. Söz konusu yükleme faaliyeti, kişisel verilerin işlenmesi niteliğinde olacağından öncelikle üçüncü kişinin izninin alınması gerektiği kullanıcılara hatırlatılmalıdır.¹¹⁴ Üçüncü kişilerin kişisel verilerini 'etiketleme'den koruyabilmek için üçüncü kişilerin etiketler üzerindeki kontrolünü arttırıcı önlemler alınmalıdır.

D. Rızanın Hüküm ve Sonuçlarına İlişkin 2012 AB Veri Korumasına İlişkin Genel Kanun Tasarısı md. 7 Hükümü

2012 AB Veri Korumasına İlişkin Genel Kanun'un taslak metninde veri sahibinin kişisel verilerin işlenmesi için verdiği rıza beyanı hakkında kapsamlı bir madde yer almaktadır. Tasarının 7. maddesi, veri sahibinin rızasının şekli, varlığını ispat yükünün hangi tarafa ait olduğunu, rızanın geri alınması hakkının kullanımı ve sözleşme hukukunda opt-out rızaya benzer şekilde veri işlenmesine verilecek iznin genel işlem şartı olarak sunulması halinde rızanın geçerliliği gibi önemli konulara değinmektedir.

Söz konusu hükmün ilk fıkrasına göre, belirlenmiş bir konuda kişisel verilerinin toplanması, işlenmesi ve dağıtılmasına onay veren veri sahibinin rıza beyanının varlığını ispat yükü, veri denetçisine aittir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin AB düzenlemelerinde veri sahibinin yazılı rızası aranmamaktadır. Ancak uygulamada ispat yükü altındaki veri denetçisi veri sahibinin rızasını daha kolay ispatlamak adına çoğunlukla yazılı veya elektronik bir belge ile bu rıza beyanını almaktadır.¹¹⁵

Tasarının 7. maddesinin ikinci fıkrası, veri sahibinin daha önce belirli bir konuya yönelik olarak verilerinin işlenmesine verdiği bir rıza beyanı söz konusuysa, başka bir amaçla verilerin işlenmesi için veri sahibinin rızası istenmesi hali öngörülmüştür. Veri denetçisi, bilgilendirme yükümlülüğünü geçerli bir şekilde ifa edebilmek için bu iki amacın birbirinden farklı olduğuna dair veri sahibine anlaşılabilir ve açık bir bildirimde bulunmalıdır. Bu noktada rızanın özgülenmiş olması şartı, kişisel verilerin korunması alanında AB Hukuku'nda ilk kez bu kadar net bir şekilde düzenlenmiştir.

Söz konusu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrası aslında birlikte ele alınması gereken düzenlemelerdir. Dördüncü ve son fıkrada veri sahibi ile veri denetçisi

¹¹³ Article 29 Working Party's Opinion 5/ 2009 on Online Social Networking, s. 7.

¹¹⁴ Korff, s. 6.

¹¹⁵ Hornung, s. 74.

arasında sözleşmesel bir ilişkiden doğan ekonomik bir güç dengesizliği söz konusu olduğunda kişisel verinin işlenmesinin hukuka uygun sayılabilmesi için, yalnızca veri sahibinin rızası yeterli olmayacaktır. Bunun yanında aynı maddenin üçüncü fıkrası, veri sahibinin işleme prosedürüne yönelik rıza beyanını istediği zaman geri alabilme hakkı olduğunu düzenlemektedir. Geri alabilme hakkı ile aynı zamanda sözleşme ilişkisi içerisinde genel işlem şartı niteliğindeki sözleşme hükmü ile iradesi sakatlanan ve özgür bir irade beyanı ortaya koyamayan veri sahibinin korunması amaçlanmıştır. Taslağın orijinal metninde kamu kurumlarının kamusal görevlerini yerine getirmesi esnasında ya da iş hukuku alanındaki faaliyetleri sırasında, örneğin devlet memuru alımında, kişisel verilerin işlenmesi faaliyetlerinin geçerliliği için veri sahibinin rızasının başlı başına yeterli sayılmayacağı maddenin içerisinde yer almaktaydı. Ancak daha sonra bu düzenleme 34. Paragrafta yer almıştır. 34. Paragrafa göre, kişisel verinin işlenmesine dair verilen rıza, eğer veri sahibi ile veri denetçisi arasında açık bir ekonomik dengesizlik varsa, hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilemez. Somut olayda işçi-işveren ilişkisi varsa ya da veri işlenmesi kamu hukukundan doğan bir yükümlülüğe özgülmesiyle birlikte veri denetçisi de bir kamu kuruluşu ise veri sahibinin menfaati göz önüne alındığında verilen rızanın özgür bir irade beyanı ile oluşmadığı esas alınır. Bu nedenle md.7/ f. son hükmünü 34. Paragrafla birlikte ele alınması ve yorumlanması gerekir.¹¹⁶

SONUÇ

Sosyal medya özelinde internet ortamında hem kullanıcının kendi resmini, sesini, görüntüsünü paylaşmasının yanı sıra üçüncü bir kişinin tanınmasını sağlayacak şekilde 'etiketleyerek' bu kişiye ilişkin bir paylaşımında bulunması da mümkündür. Kişilik hakkının içinde yer alan özel hayatın gizliliğinin ihlali, kullanıcının kendi paylaşımında yer alan kişisel veriyi üçüncü kişinin hukuka aykırı olarak ele geçirmesi, saklanması veya aktarımı şeklinde gerçekleşecektir. Diğer yandan üçüncü kişinin kişisel verisinin yer aldığı bir paylaşımın rızası olmaksızın, kullanıcı tarafından sosyal medyada yayınlanması, kamuoyunun erişimine açılması kişilik hakkının ihlali anlamına gelir. Özellikle kişisel verilerin korunması kapsamında ırk, sağlık, cinsel hayat konularına ait bilgiler, hassas veri olarak daha nitelikli bir hukuki koruma altındadır.

Bu şekilde sosyal medyada kişisel verilerin işlenmesi sonucu kişilik hakkına saldırı söz konusu olduğunda MK md. 23 vd. hükümleri uyarınca kişilik hakkına saldırının önlenmesi, sonlandırılması veya tespiti davası açılabilir. Ayrıca bu ihlal sonucu kişi, uğradığı maddi ve manevi zararına yönelik tazminat davası açabilir. Hakimin vereceği tazminat kararının yanı sıra, saldırıyı kınayan kararın kitle iletişim araçlarında yayınlanmasına yönelik bir karar söz konusu olabilir. Bu noktada kişilik hakkı ihlali,

¹¹⁶ Hornung, s. 74.

sosyal ağ sitesi aracılığıyla gerçekleştiğinde söz konusu sitenin tasarımıyla uyumlu, tüm kullanıcıların görebileceği ve erişebileceği bir şekilde kararın yayınlanmasının da talep edebileceğini savunmaktayız. Kanun koyucunun mağdur açısından daha etkili bir çözüm yolunu benimsemesi yerinde olacaktır.

Türk hukukunda kişilik hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin hukuki düzenlemeler, Anayasa md. 20/ f. 3 hükmü ile Mart 2016'da TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilen Kişisel Verilerin Korunması Kanunudur. Söz konusu tasarının düzenlenmesinde rehber görevini üstlenen AB Hukuku'ndaki kişisel verilerin korunmasına ilişkin direktifler kapsamlı düzenlemeler getirmektedir. Sosyal ağ sitelerinde site yöneticilerinin üstlendiği veri denetçisi sorumluluğu, ileti gönderen kullanıcılar için de söz konusudur. Ancak kullanıcıların bu sorumluluktan kurtulmaları, ailevi istisnanın varlığına bağlıdır. Kullanıcının iletisi, kişisel ve ailevi amaçlarla bu nitelikteki aktivitelerin paylaşılmasını konu ediniyorsa veri denetçisi sorumluluğu söz konusu olmaz. AAD'nın verdiği Lindqvist kararına göre, kar amacı gütmeyen kurumların faaliyetlerinin paylaşılmasında kişisel verilerin işlenmesi ailevi istisna kapsamına alınmayacaktır.

İnternet sitelerinde kişisel verilerin işlenmesine veri sahibinin rızası opt-in veya opt-out rıza şeklinde söz konusu olur. Sosyal ağ sitelerinin kişisel veri işleme işlemini veri sahibinin rızası olduğu varsayımıyla başlatması sonucu, veri sahibi bu işlemin durdurulmasına yönelik bir irade beyanını ortaya koyduğunda veri işlenmesi, opt-out rızaya bağlı olacaktır. Opt-out rıza, özellikle doğrudan pazarlama taktiği olarak sıklıkla kullanılan ve AB direktiflerinde düzenlenmesinin haklı olarak eleştirildiği bir yoldur. Opt-in rıza ise, kişisel verilerin işlenmesi yoluyla kişilik hakkı ihlallerini önleyebilecek ve kullanıcıya daha avantajlı bir konum yaratan diğer bir rızanın alınması yoludur. Bu noktada kullanıcının veri işleme işlemine başlamadan açıkça rıza göstermesi aranacaktır. AB mevzuatına göre, hassas verilerin işlenmesinde opt-in rıza aranması gerekir. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Kanun Tasarısı'nda ise, hassas verilerin kullanıcı tarafından alenileştirilmesi 'yeterli önlemlerin alınması' gibi genel ve muğlak bir ek şarta bağlı olarak işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirmektedir.

Veri sahibinin rızası, haksız fiile verilen mağdurun rızası niteliğinde olduğundan veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirmektedir. Ancak hukuka uygunluk şartı olarak rızanın geçerli olabilmesi için bazı kriterlerin oluşması gerekir. Veri sahibinin veri işlenmesi işlemine vereceği rıza açık, belirli bir konuya özgülenmiş, özgür iradeye dayanan ve en önemlisi, aydınlatılmış bir irade beyanı ile verilmiş olmalıdır. Bu durumda kişisel verilerin korunması hakkında veri sahibinin rızasına ilişkin geniş kapsamlı ilk düzenlemeleri içeren 2012 tarihli AB Veri Korunmasına İlişkin Genel Kanun Tasarısı'nda işe alımda veya işçi- işveren ilişkisinde, veri işlenmesinin kamu yükümlülüğü olarak getirilmesi dolayısıyla veri denetçisinin kamu kurumu olma-

sı halinde, yani bunlar gibi ekonomik güç dengesinin olmadığı durumlarda, veri sahibinin rızasının özgür bir iradeye dayanmayacağı kabul edilir. Ayrıca sosyal ağ sitelerinde aydınlatılmış irade beyanına dayalı rızanın söz konusu olabilmesi için veri denetçisi konumundaki site yöneticilerinin veri işleme faaliyetine dair bilgi verme yükümlülüğünü tam ve gereği gibi ifa etmiş olması şarttır. Hangi tür verilerin hangi kapsamda ve amaçlarla toplanacağı, yayılma ve erişim kapsamının veri sahibine anlaşılır bir şekilde belirtilmesi gerekir. Sosyal ağ sitelerinde kişisel verilerin korunmasına yönelik en önemli güvenlik önlemi, sitedeki varsayılan ayarların gizliliğe saygılı, kişisel verilere ulaşılamamasına yönelik olmasıdır. Böylece veri sahibi, doğrudan pazarlama taktikleri veya kendi profiline erişim imkanı gibi konularda söz sahibi olacak ve opt-in rızaya öncelik verilmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdemir Pınar**, Kişilik Haklarının İhlalinden Elde Edilen Kazancın İadesi Davası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- Akipek Jale / Akıntürk Turgut / Ateş Karaman Derya**, 6098 sayılı Yeni Borçlar Kanununa Uyarlanmış Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Birinci Cilt, 10. Bası, Beta Yayınları, İstanbul 2013.
- Aksoy Hüseyin Can**, Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, Çakmak Yayınevi, Ankara 2010. (*Kişisel Verilerin Korunması*)
- Aksoy Hüseyin Can**, *Kişisel Verilerin İşlenmesi Kapsamında Rıza Unsuru ve Sınırlı Ehliyetinin Durumu*, Haluk Konuralp Anısına Armağan, C. 3, Yetkin Yayınları, Ankara 2009. (*Rıza Unsuru*)
- Article 29 Working Group Opinion 5/ 2009 on Online Social Network Communication**, Adopted on 12.06.2009, http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2009/wp163_en.pdf.
- Article 29 Working Party's Opinion 15/ 2011 on the Definition of Consent**, Adopted on 13.07.2011, http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2011/wp187_en.pdf.
- Ataay Aytekin**, Şahıslar Hukuku Giriş- Hakiki Şahıslar, 3. Bası, İstanbul 1978.
- Başalp Nilgün**, Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması, Yetkin Yayınları, Ankara 2004.
- Brownsword Roger**, *Consent in Data Protection Law: Privacy, Fair Processing and Confidentiality*, Edited by Serge Gutwirth/ Yves Poullet/ Paul De Hert/ Cecile de Terwangne / Sjaak Nouwt, Reinventing Data Protection?, Springer Publishing, 2009, s. 83-110.
- Custers Bart/ van der Hof Simone/ Schermer Bart/ Appleby-Arnold Sandra/ Brockdorff Noelle**, *Informed Consent in Social Media Use- The Gap Between User Expectations and EU Personal Data Protection Law*, Scripted, Vol.10, Issue 4, 2013, s. 435- 457.
- Determann Lothar**, *Social Media Privacy: A Dozen Myths and Facts*, Stanford Technology Law Review, Vol.7, 2012, s. 1-14.

Dural Mustafa / Ögüz Tufan, Türk Özel Hukuku Kişiler Hukuku, C.II, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.

Eren Fikret, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 17. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.

European Union Agency for Fundamental Rights, Handbook on European Data Protection Law, Publications Office of the European Union, Lüksemburg 2014.

Ferretti Federico, *A European Perspective on Data Processing Consent through the Re-conceptualization of European Data Protection's Looking Glass after the Lisbon Treaty: Taking Rights Seriously*, European Review of Private Law, Vol.2, 2012, s. 473-506.

Hatemi Hüseyin / Kalkan Oğuztürk Burcu, Kişiler Hukuku Gerçek Kişiler-Tüzel Kişiler, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

Hatemi Hüseyin/ Gökyayla Emre, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.

Helvacı Serap, Gerçek Kişiler, Legal Yayınevi, İstanbul 2013.

Helvacı Serap, Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar (MK md. 24/a fıkra I/ İMK md. 28a fıkra I), Beta Yayınları, İstanbul 2001. (*Kişilik Hakkı*)

Hornung Gerrit, *A General Data Protection Regulation For Europe? Light and Shade in the Commission's Draft of 25 January 2012*, Scripted, Vol.9, Issue 1, Nisan 2012, s. 64- 81.

Jones Richard / Tahri Dalal, *EU law requirements to provide information to website visitors*, Computer Law & Security Review, Vol. 26, 2010, s. 613-620.

Karabağ- Bulut Nil, Medeni Kanununun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.

Kılıçoğlu Ahmet, *Medeni Kanunda Manevi Tazminatta Ağır Kusur Konusunda Yapılan Değişiklik*, Prof. Dr. Haluk Tandoğan'ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 103- 110.

Kocayusufpaşaoğlu Necip, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Borçlar Hukukuna Giriş- Hukuki İşlem- Sözleşme, Kocayusufpaşaoğlu/ Hatemi/ Serozan/ Arpacı, C.I, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.

Korff Douwe, *WORKING PAPER No. 2: Data protection laws in the EU: The difficulties in meeting the challenges posed by global social and technical developments*, Comparative Study on Different Approaches to New Privacy Challenges in Particular in the Light of Technological Developments, European Commission Directorate- General Justice, Freedom and Security, Londra 20 Ocak 2010.

Kuner Christopher, European Data Protection Law Corporate Compliance and Regulation, 2. Bası, Oxford University Press, İngiltere 2007.

Küzeci Elif, Kişisel Verilerin Korunması, Turhan Kitabevi, Ankara 2010.

Luzak Joasia, *Much Ado about Cookies: The European Debate on the New Provisions of the ePrivacy Directive regarding Cookies*, European Review of Private Law, Vol. 1, 2013, s. 221-246.

Oğuz Habip, İnternet Ortamında Kişilik Haklarının İhlali ve Korunması, Adalet Yayınları, Ankara 2010.

- Oğuzman M. Kemal**, *İsviçre ve Türkiye’de Medeni Kanun ve Borçlar Kanununda Şahsiyetin Hukuka Aykırı Tecavüze Karşı Korunması ve Özellikle Manevi Tazminat Davası Bakımından Yapılan Değişiklikler*, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 7- 54.
- Oğuzman Kemal / Öz Turgut**, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C. I-II, 11. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013.
- Oğuzman M. Kemal / Seliçi Özer / Oktay-Özdemir Saibe**, *Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)*, 14. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- Özdemir Hayrunnisa**, *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009.
- Özel Sibel**, *Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Haklarının Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara 2004.
- Özsunay Ergun**, *Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu*, 4. Bası, İstanbul 1979.
- Serdar İlknur**, *Radyo ve Televizyon Yoluyla Kişilik Hakkının İhlali ve Kişiliğin Korunması*, Seçkin Yayınevi, Ankara 1999.
- Öztan Bilge**, *Şahsın Hukuku- Hakiki Şahıslar*, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2000.
- Serozan Rona**, *Medeni Hukuk Genel Bölüm Kişiler Hukuku*, 4. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- Sırabaşı Volkan**, *İnternet ve Radyo-Televizyon Aracılığıyla Kişilik Haklarına Tecavüz (İnternet Hukuku)*, 2. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara 2007.
- Şimşek Oğuz**, *Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, Beta Yayınları, İstanbul 2008.
- Tekinay Selahattin Sulhi**, *Kişilik Haklarına İlişkin Yasal Değişiklikler Hakkında Eleştiriler*, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırasına Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1990, s. 55-66.
- Tekinay Selahattin Sulhi**, *Medeni Hukuka Giriş Dersleri*, 3. Baskı, İstanbul 1978.
- Tümerdem Murat**, *İnternette Kişilik Hakkı İhlalinden Kaynaklanan Manevi Tazminat, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara 2013, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=7d53ed97e31a8bd32226b20be755c7d84bb513e8aaf2856e50907eb540a3596f8b2c0a0db01b8a637728c4c4c455d981> (Son Erişim Tarihi: 15.05.2015)
- Velidedeoğlu Hıfzı Veldet**, *Türk Medeni Hukuku Şahsın Hukuku*, C.I, Cüz: 2, 5. Bası, İstanbul 1956.
- Zevkliler Aydın / Acabey Mehmet Beşir / Gökyayla K. Emre**, *Medeni Hukuk- Giriş, Başlangıç Hükümleri, Kişiler Hukuku, Aile Hukuku*, 6. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2000.